

Kooskõlastustabel

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse arvestamine/mittearvestamine
Justiits- ja Digiministeerium Kärt Voor 5868 0033, Kart.Voor@justdigi.ee Karen Alamets	<i>Tagasiside edastatud Justiits- ja Digiministeeriumile e-kirja teel 12.11.2025.</i>
1. Täname Teid põhjalikult koostatud mõjuanalüüsi eest. Palume võimalusel mõjuanalüüsi täiendada üheks sihtrühmaks märgitud avalike teenuste pakkujate arvuga.	<u>Selgitus</u> Avaliku teenuse pakkujatena mõistetakse näiteks hoolekandeteenuste pakkujaid, haridusasutusi, kohalikke omavalitsusi, meditsiiniteenuste pakkujaid kui ka teisi, kes osutavad muid igapäevaeluks vajalikke avalikke teenuseid. Seega on avaliku teenuse pakkujaid väga palju ja nad pakuvad väga palju erinevaid teenuseid. Seetõttu ei ole võimalik sihtrühma suurust piisavalt täpselt ega ka hinnanguliselt määratleda.
2. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu normitehniliste märkustega, mis on käesolevale kirjale lisatud eelnõu failis.	<u>Arvestatud</u>
Kliimaministeerium Margus Tähepõld, 625 6490 margus.tahepold@kliimaministeerium.ee	<i>Tagasiside edastatud Kliimaministeeriumile e-kirja teel 12.11.2025.</i>
1. Tulenevalt veondussektoris valitsevast autojuhtide puudusest, mida kinnitab ka OSKA uuring, ja järgnevalt esitatud põhjendustest, teeme ettepaneku muuta eelnõu § 1 punkti 7, millega muudetakse seaduse § 178 lõiget 1 ³ ning palume lisada veondus- ja laonduse valdkonna tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.	<u>Selgitus</u> Märgime, et eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse VMS-i § 178 lõiget 1 ³ , milles sätestatakse tööjõupuudusega tegevusalal töötamiseks välja antava tähtajalise elamisloa palgakriteeriumi erisus. Seega ei ole asjakohane muuta viidatud sätet tööjõupuudusega tegevusalade loeteluga. Selgitame, et eelnõu kohaselt kehtestatakse tööjõupuudusega tegevusalade loetelu Vabariigi Valitsuse määrusega kuni viieks aastaks (eelno § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Loetelu kehtestamine Vabariigi Valitsuse määrusega annab paindlikumad võimalused perioodiliselt tööjõupuudusega tegevusalade loetelu üle vaadata, et see vastaks majanduse ja tööturu vajadustele. Loetelu kehtestamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumitest (eelno § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Selgitame, et praeguste andmete kohaselt kuuluks eelnõus sätestatud kriteeriumite alusel tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse mh

	veonduse ja laonduse tegevusala (EMTAK numbrikoodi järgi tegevusalad H59-H52). Potentsiaalsete tööjõupuudusega tegevusalade loetelu on välja toodud eelnõu seletuskirjas (vt eelnõu seletuskirja tabel 5).
<p>2. Eelnõus nähakse ette tööjõupuudusega tegevusalal välismaalasele palgakriteeriumi erisusena kõigile valdkondadele Eesti keskmise palga järgi 0,8 kordse määra rakendamine, mis aga ei võta arvesse tegevusalade töötasude erinevusi ega taga valdkonnasiseselt võrdset kohtlemist Eesti oma töötajate ning võõrtööjõu vahel. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku võtta palgakriteeriumi erisuse kehtestamisel aluseks sektori vastava valdkonna/ametikoha keskmine töötasu, kuid klausliga, et võõrtööjõudu värvata saaks see tööandja, kes oma ettevõttes samal ametikohal maksab samuti sektori keskmist töötasu ka kohalikule tööjõule. Sel viisil oleks tagatud võrdne kohtlemine, kuna nii tänane kord kui eelnõu ettepanek ei taga valdkonnasiseselt võrdset kohtlemist Eesti oma töötajate ning võõrtööjõu vahel. Samuti kinnitaks selline lisakriteerium, et ka ametlikult sektori keskmist töötasu makstes ei ole suudetud kohalikku töötajat palgata ning võõrtööjõu palkamine kaasnevalt on igati põhjendatud.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Vastavalt 15.05.2025 valitsuskabineti istungil otsustatule analüüsis SiM koostöös MKM-iga oskustööjõule loodava erisuse palgakriteeriumi võimalikke alternatiive. Läbiviidud analüüs näitas, et 0,8-kordne Eesti keskmise brutokuutasu nõue pakub kaalutletud kompromissi, võimaldades ühelt poolt tööjõupuudusega valdkonnas tegutsevatel ettevõtetel paindlikumatel tingimustel kaasata oskustööjõudu, kuid vältides samas bürokraatia suurenemist, reeglite keerukust, ulatuslikku halduskoormust ning palgamäära tõusu ametites ja valdkondades, kus keskmine töötasu on kõrgem. Samuti võimaldab palgakriteeriumi jätkuv kehtestamine tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Kuna 0,8-kordse Eesti keskmise palgamäära loogika tugineb juba kehtivas seaduses kasutataval mudelil (nt kasvuettevõtetel on 0,8-kordne töötasu nõue), muudab see tööjõupuudusega tegevusala palganõude arusaadavaks ja hõlpsasti rakendatavaks nii tööandjatele, välistöötajatele kui ka haldusorganile. Samuti toetab see õigusselgust ja välistab tõlgendamisruumi. Ühtlasi võimaldab ühetaoline palgakriteerium standardiseeritud kontrolli ja menetlusi, vähendades väärkasutuse riske. Märgime, et 0,8-kordse palganõudega väheneb tööjõupuudusega ettevõtete jaoks palganõue mõõdukalt, vastates paremini oskustöötajate tegelikule palgale. Näiteks oli Statistikaameti palgarakenduse kohaselt 2024. aasta IV kvartalis bussi- ja trammijuhtide keskmine töötasu Eestis 1801 eurot ehk 12% kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu. Veoautojuhi 2024. aasta IV kvartali keskmine töötasu 2024. aastal oli 1462 eurot ehk 8,4% madalam kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu. Seega teatud ametite puhul on 0,8-kordne palgamäär kõrgem kui ametiala keskmine, teiste puhul jällegi madalam. Samuti näiteks on 0,8-kordne Eesti keskmise töötasu nõue tööstussektori peamise kolme ameti puhul</p>

	<p>(keevitajad, lukksepad, laevatorude paigaldaja) 1%–18% madalam kui seda oleks ametiala keskmine töötasu nõue, samas kui teiste peamiste tööstussektori ametite puhul oleks 0,8-kordne palgamäär 16%–23% kõrgem kui ametiala keskmine. Märgime ka, et kuigi ametiala keskmine töötasu võib mitme ameti puhul tuua palganõude vähenemise, kaasneksid ametiala palganõudega mitmed negatiivsed mõjud. Näiteks oleks senise ühetaolise palgamäära asemel märkimisväärne arv erinevaid palgamäärasid. Statistikaameti avaldatavad andmed ametite palkade kohta nende palgarakenduses on ametite klassifikaatori IV taseme lõikes. Eelviidatud ametite klassifikaatoris on 436 ametirühma. Seega suureneks oluliselt palganõude keerukus, reeglite keerukus, bürokraatia ning kaasneks ulatuslik halduskoormus. Samuti tekivad õigusselguse küsimused ning väärkasutuse riskid on arvestatavad. Võib eeldada, et menetlustähtjad pikenevad ning vajalikud on ulatuslikumad IT arendused. Selgitame, et ka võrreldes valdkonna keskmise töötasuga täidab 0,8-kordne Eesti keskmine palganõue paremini eelnõu eesmärgi, kuivõrd valdava osa potentsiaalsete tööjõupuuduse tegevusalade puhul on valdkonna keskmine töötasu kõrgem kui Eesti keskmine. Näiteks oli laondust ja veondust abistavate tegevusalade brutokuutasu 2024. aastal 2300 eurot, seega 31% kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu määr.</p>
<p>Haridus- ja Teadusministeerium Ülle Matsin, ulle.matsin@hm.ee Pille Põiklik, pille.poiklik@hm.ee Armani Pogosjan, armani.pogosjan@hm.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Haridus- ja Teadusministeeriumile e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>1. Eelnõu seletuskirjas on kirjeldatud muudatuste rakendamisega kaasnevaid kulusid Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas. Keeleõppe toetamisega kaasnevate kulude osas teeme ettepaneku täiendada eelnõu seletuskirja lk-del 46-47 esitatud välistöötajate laste keeleõppe kulude kirjeldust järgmise täpsustusega. Ehkki paljud erisuse alusel saabuvad töötajad ja nende pereliikmed ei asu ilmselt tööle ametikohtadel, kus on eesti keele oskuse nõue, võivad nad siiski nii sel kui ka muul põhjusel (nt üldine huvi, vajadus sooritada A2-taseme eksam vm) suunduda eesti keele tasemeeksamile. See võib tõsta ressursivajadust tasemeeksamite korralduses. Kuivõrd</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu seletuskirja mõjude kirjeldust täiendatud HARNO-le kaasneva täiendava töökoormuse ning tasemeeksami korraldamise kulude osas.</p>

<p>paljud sel alusel saabunud ei jää püsivalt Eestisse, ei ole tõenäoliselt tegemist tasemeeksamite sihtrühma olulise suurenemisega.</p> <p>Nelja taseme eksameil osales 2024. aastal kokku 10 500 eksaminandi, 2025. aastal on tõus orienteeruvalt 10%. Selle tõusu mõju eksamite korraldamise kulule on hinnanguliselt 85 000 eurot. Eelnõu muudatuste ja lisatud analüüsi põhjal ei ole alust arvata, et tasemeeksamite sooritajate arv hüppeliselt tõuseks, kuid teatud suurenemine on võimalik. Seega mõjutab muudatus potentsiaalselt nii tasemeeksamite korraldamiseks vajalikku ressursi kui ka eksameid korraldavaid Haridus- ja Noorteameti töötajaid (eelduslikult eelkõige madalamate tasemete eksameid korraldavaid töötajaid).</p>	
<p>Rahandusministeerium Erki Lohmuste, 5885 1334, erki.lohmuste@fin.ee Elo Piksarv, 5982 5069, elo.piksarv@fin.ee Agnes Peterson, 5885 1301, Agnes.Peterson@fin.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Rahandusministeeriumile e-kirja teel 14.11.2025.</i></p>
<p>1. Majanduskasvu tingimus (eelnõu § 1 punktiga 11 lisatav § 181 lg 8⁵) vajab põhjalikumat analüüsi ning see peab olema seotud tööturu olukorraga. Eelnõu kohaselt on majanduskasvu tingimuseks, mil rakendub 0,2% sisserände kvoot, Rahandusministeeriumi vähemalt 2%ne SKP reaalkasvu prognoos järgneviks aastaks. Majandusprognooside koostamise eripära tõttu – isegi kriisiolukorras eeldatakse järgneviks aastaks reeglina majanduse taastumist või kasvule pöördumist – oleks kriteerium alati täidetud, kuid see ei kajasta majanduse või tööturu olukorra tegelikku seisut. Viimase 15 aasta jooksul koostatud prognooside järgi ei oleks antud majanduskasvu tingimuse kriteerium täidetud olnud ainult 2022. aasta suvel, kui ootasime 2023. aasta kasvuks 0,5%. Tegemist oli Venemaa algatatud sõja esimese aastaga, kus oli teada, et tulemas on olulised idasuunalist väliskaubandust piiravad sanktsioonid. Reeglina negatiivseid majandusšokke ette ei teata ning seetõttu on järgneviks aastaks majanduslanguse prognoosimine väga erandlik. Pakutud tingimuste kohaselt puudub majanduskasvu kriteeriumil seos tööturuga, kuid see oleks vajalik. Põhjendatud vajadus võõrtööjõu järele saab tekkida olukorras, kus majandus on kasvufaasis ning kohalikult turult ei ole võimalik tööjõudu palgata. Selleks peab olema samaaegselt nii (mõõdukalt kiire) majanduskasv kui ka keskmisest madalam tööpuuduse määr ja suurenenud vakantside ehk vabade töökohtade arv. Majandustsükliga sidumise positiivse näitena võib kasutada töötuskindlustushüvitise maksmise perioodi</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u></p> <p>VMS-i § 181 lõike 15 (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus) tekst muudetud selliselt, et majanduskasv kõnesoleva paragrahvi tähenduses on RaM-i viimati avaldatud majandusprognoosi kohaselt jooksva aasta sisemajanduse koguprodukti aastane reaalkasv alates kahest protsendist. Eelduslikult kehtestab Vabariigi Valitsus erisuse alt välja antavate elamislubade maksimaalse arvu järgneva aasta vaates aasta teises pooles ehk sügisel. Selleks ajaks on RaM avaldanud ka suvise majanduskasvu prognoosi. Aasta teisel poolel on määramatus antud aasta SKP prognoosi puhul väiksem ning see peegeldab rohkem tegelikku olukorda, mis võiks tööturul peegelduda järgneval aastal. Nõustume, et majandusprognoosid ei ole olnud täpsed kehvamate majandusolukordade hindamisel, kuid ka täpsete prognooside puhul jääks seos konkreetse aasta majanduskasvu ning tööturu olukorra vahel nõrgaks, kuna tööturg reageerib üldiselt muutustele nõudluses viitajaga. Küll aga on oluliselt tugevam korrelatsioon töötuse määra ning eelneva aasta majanduskasvu vahel. Seose tugevus sõltub vaadeldud perioodist, näiteks tugev negatiivne korrelatsioon (-0,71) on perioodi 2005–2024 andmete puhul. Seega võiks ühe alternatiivina lubada suuremat välistööjõu kaasamist olukorras, kus järgmiseks aastaks piirmäära kehtestamisel</p>

<p>diferentseerimist vastavalt registreeritud töötusele võrdluses selle pikaajalise keskmise väärtusega (töötuskindlustuse seaduse § 8). Võib arvata, et adekvaatsete majanduskasvu tingimuste seadmine seadusandlikul tasandil on keerukas, mistõttu tasub kaaluda antud tingimuse seadusest välja jätmist. Ehk kaaluda alternatiivina kas uut (kõrgemat) sisserände piirarvu või seada seadusesse vahemik, mille ulatuses on valitsusel õigus poliitilisel tasandil piirarv määrata</p>	<p>kasutatakse otsuse tegemise jooksva aasta kohta käivat majanduskasvu prognoosi.</p>
<p>2. Seletuskirja punktis 7 on välja toodud, et vajadusel esitab ministeerium, kelle valitsemisalas kulud tekivad, lisataotluse riigi eelarvestrateegia protsessis. Kuna eelnõu jõustub 2026. aasta 22. mail, ei ole selleks ajaks olnud riigi eelarvestrateegia protsessi, mille käigus lisarahastust taotleda oleks võimalik. Seletuskirjas tuleb ära märkida eelnõu rakendamisel tekkivate kulude katteallikad. Kui neid ei ole võimalik välja tuua, tuleb seletuskirja lisada, et tekkivad võimalikud kulud kaetakse valitsemisala enda eelarvest.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu jõustumise kuupäeva muudetud 01.01.2027, selleks et vajaduse korral oleks võimalik esitada muudatustega kaasnevate kulude katmiseks lisataotlus 2026–2030. aasta riigi eelarvestrateegia protsessis. Samuti on seletuskirja täiendatud selgitusega, et kui lisarahastust ei anta, kaetakse valitsemisala lisakulud olemasolevast eelarvest.</p>
<p>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Erkki Miller, 5692 1173, erkki.miller@agri.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>1. 2023. aastal avaldatud Sihtasutuse Kutsekoda uuringus „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: põllumajandus ja toiduainetööstus“ on kirjeldatud, et nimetatud valdkondades on võõrtööjõu kasutamine muutunud tavapäraseks praktikaks ja põhjuseks on tööandjad välja toonud tööjõu nappuse. Valdonna hõivet ja tööjõuvajadust mõjutab oluliselt tööjõu vananemine, samas on tööjõupuudust suudetud leevendada välistööjõu abil. Välistööjõu olulisust toetab asjaolu, et välistööjõu osakaal põllumajanduses moodustab kõigist hõivatutest ligi 30 protsenti ja toiduainetööstuses ligikaudu kümnendiku. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku täiendada eelnõu, mille tulemusena kehtiks põllumajanduse ja toiduainetööstuse valdkondadele tööjõupuudusega tegevusalade erisus.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõuga kavandatakse kehtestada volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus sätestada määrusega loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Selgitame, et eelnõuga tööjõupuudusega tegevusalade täpsemat loetelu ei kehtestata, seda tehakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Eelnõu seletuskirjas on näitena välja toodud loetelu tegevusaladest, mis praeguste andmete põhisel võiksid potentsiaalselt kuuluda tööjõupuudusega tegevusalade loetellusse. Tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumitest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Loetelu kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus arvesse võtta ka muid aspekte lisaks andmepõhistele kriteeriumitele, nt lähtuvalt julgeoleku tagamise või väärkasutamise ennetuse vajadustest lähtuvalt.</p>
<p>2. Eelnõu kohaselt on plaanis tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks kehtestada palga-kriteeriumi erisus, mille järgi peab tööandja maksma välistöötajale vähemalt 80 protsenti Statistikaameti</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Vastavalt 15.05.2025 valitsuskabineti istungil otsustatule analüüsis SiM koostöös MKM-iga oskustööjõule loodava erisuse palgakriteeriumi</p>

<p>viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast. Antud palgakriteerium ei võta arvesse tegevusalade brutokuupalkade erisusi. Kui 2024. aastal oli Eestis keskmine brutokuupalk 1 981 eurot, siis taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ning neid teenindavatel tegevusaladel oli keskmine brutokuupalk 1 525 eurot ja toiduainete tootmises vastavalt 1 570 eurot.</p> <p>Sellest tulenevalt teeme ettepaneku asendada eelnõu § 1 punktis 7 toodud palgakriteeriumi tekstiosa „Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast“ tekstiosaga „Statistikaameti viimati avaldatud tegevusala keskmisest brutokuupalgast“.</p>	<p>võimalikke alternatiive. Läbiviidud analüüs näitas, et 0,8-kordne Eesti keskmise brutokuutasu nõue pakub kaalutletud kompromissi, võimaldades ühelt poolt tööjõupuudusega valdkonnas tegutsevatel ettevõtetel paindlikumatel tingimustel kaasata oskustööjõudu, kuid vältides samas bürokraatia suurenemist, reeglite keerukust, ulatuslikku halduskoormust ning palgamäära tõusu ametites ja valdkondades, kus keskmine töötasu on kõrgem. Samuti võimaldab palgakriteeriumi jätkuv kehtestamine tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Kuna 0,8-kordse Eesti keskmise palgamäära loogika tugineb juba kehtivas seaduses kasutatavale mudelile (nt kasvuettevõtetel on 0,8-kordne töötasu nõue), muudab see tööjõupuudusega tegevusala palganõude arusaadavaks ja hõlpsasti rakendatavaks nii tööandjatele, välistöötajatele kui ka haldusorganile. Samuti toetab see õigusselgust ja välistab erinevad tõlgendamisvõimalused. Ühtlasi võimaldab ühetaoline palgakriteerium standardiseeritud kontrolli ja menetlusi, vähendades väärkasutuse riske. Märkime, et 0,8-kordse palganõudega väheneb tööjõupuudusega ettevõtete jaoks palganõue mõõdukalt, vastates paremini oskustöötajate tegelikule palgale. Võrreldes valdkonna keskmise töötasuga täidab 0,8-kordne Eesti keskmine palganõue paremini eelnõu eesmärgi, kuivõrd valdava osa potentsiaalsete tööjõupuuduse tegevusalade puhul (praeguste andmete põhjal tööstuse ning laonduse ja veonduse tegevusalad) on valdkonna keskmine töötasu kõrgem kui Eesti keskmine. Märkime, et ka põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi tegevusalarühmade lõikes jääks valdkonna keskmine töötasu kohati kõrgemaks kui seda 0,8-kordne keskmine töötasu. Näiteks oli Statistikaameti andmetel kalapüügi ja vesiviljeluse tegevusala keskmine brutokuutasu 2024. aastal 1975 eurot, metsamajanduse ja metsavarumise tegevusala keskmine brutokuutasu 1819 eurot, seega kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu.</p>
<p>Autoettevõtete Liit Kersten Kattai, al@autoettevoteteliit.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Autoettevõtete Liidule e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>

<p>1. Peame positiivseks seaduses kavandatud muudatust, mille kohaselt tööjõupuudusega tegevusaladel saaks anda elamisluba lihtsustatud korras.</p> <p>Samuti leiame, et veonduse ja laonduse tegevusala tuleb kindlasti arvata tööjõupuudusega tegevusalade loetellu, nii nagu eelnõu seletuskirjas toodud analüüs seda ka näitab, et tagada tööjõu kättesaadavus nii veose kui sõitjateveol.</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u></p> <p>Võtame teadmiseks, et toetate eelnõu muudatusi, mille kohaselt on tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks võimalik taotleda elamisluba soodsamatel tingimustel. Samuti võtame teadmiseks, et peate vajalikuks, et veonduse ja laonduse tegevusala kuuluks tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.</p>
<p>2. Samas ei pea me mõistlikuks, et tööjõupuudusega tegevusaladel rakendatav palgakriteerium lähtub Eesti keskmisest palgast. Selline lähenemine ei arvesta erinevate tegevusalade töötasude varieeruvust ning võib jätta muudatusega taotletava mõju (tööjõupuuduse leevendamine) transpordisektoris saavutamata.</p> <p>Teeme ettepaneku, et palgakriteeriumi aluseks oleks vastava ametiala (veoautojuht, bussijuht) keskmine palk, mille andmed on kättesaadavad Statistikaameti palgarakenduses ja mida uuendatakse regulaarselt. Sellisena määratud palgakriteerium oleks õiglasem ja tagaks võrdse kohtlemise nii Eesti kui ka kolmandatest riikidest pärit töötajate vahel. Samuti võimaldab see võtta kiiremini arvesse sektori palgataseme muutusi. Selline lähenemine toetaks nii tööjõupuuduse tegelikku leevendamist kui ka autoveoettevõtete konkurentsivõimet.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Eelnõu väljatöötamisel analüüsis SiM koostöös MKM-iga oskustööjõule loodava erisuse palgakriteeriumi võimalikke alternatiive. Läbiviidud analüüs näitas, et 0,8-kordne Eesti keskmise brutokuutasu nõue pakub kaalutletud kompromissi, võimaldades ühelt poolt tööjõupuudusega valdkonnas tegutsevatel ettevõtetel paindlikumatel tingimustel kaasata oskustööjõudu, kuid vältides samas bürokraatia suurenemist, reeglite keerukust, ulatuslikku halduskoormust ning palgamäära tõusu ametites ja valdkondades, kus keskmine töötasu on kõrgem. Samas võimaldab palgamäära kehtestamine tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Kuna 0,8-kordse Eesti keskmise palgamäära loogika tugineb juba kehtivas seaduses kasutataval mudelil (nt kasvuettevõtetel on 0,8-kordne töötasu nõue), muudab see tööjõupuudusega tegevusala palganõude arusaadavaks ja hõlpsasti rakendatavaks nii tööandjatele, välis töötajatele kui ka haldusorganile. Samuti toetab see õigusselgust ja välistab tõlgendamisruumi. Ühtlasi võimaldab ühetaoline palgakriteerium standardiseeritud kontrolli ja menetlusi, vähendades väärkasutuse riske. Märgime, et 0,8-kordse palganõudega väheneb tööjõupuudusega ettevõtete jaoks palganõue mõõdukalt, vastates paremini oskustöötajate tegelikule palgale. Näiteks oli Statistikaameti palgarakenduse kohaselt 2024. aasta IV kvartalis bussi- ja trammijuhtide keskmine töötasu Eestis 1801 eurot ehk 12% kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu. Veoautojuhi 2024. aasta IV kvartali keskmine töötasu 2024. aastal oli 1462 eurot ehk 8,4% madalam, kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu. Seega teatud ametite puhul on 0,8-kordne palgamäär kõrgem kui ametiala</p>

	<p>keskmise, teiste puhul jällegi madalam. Kuigi ametiala keskmine töötasu võib teatud ameti puhul tuua madalama palgamäära kui 80% Eesti keskmise nõue, kaasneksid ametiala palganõudega mitmed negatiivsed mõjud. Näiteks oleks senise ühetaolise palgamäära asemel märkimisväärne arv erinevaid palgamäärasid. Statistikaameti avaldatavad andmed ametite palkade kohta nende palgarakenduses on ametite klassifikaatori IV taseme lõikes. Eelviidatud ametite klassifikaatoris on 436 ametirühma. Seega suureneks oluliselt palganõude keerukus, reeglite keerukus, bürokraatia ning kaasneks ulatuslik halduskoormus. Samuti tekivad õigusselguse küsimused ning väärkasutuse riskid on arvestatavad. Võib eeldada, et menetlustähtjad pikenevad ning vajalikud on ulatuslikumad IT arendused. Selgitame, et ka võrreldes valdkonna keskmise töötasuga täidab 0,8-kordne Eesti keskmine palganõu paremini eelnõu eesmärgi, kuivõrd valdava osa potentsiaalsete tööjõupuuduse tegevusalade puhul on valdkonna keskmine töötasu kõrgem kui Eesti keskmine. Näiteks oli laondust ja veondust abistavate tegevusalade brutokuutasu 2024. aastal 2300 eurot, seega 31% kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu määr.</p>
<p>Eesti Ametiühingute Keskliit Kaia Vask</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Ametiühingute Keskliidule e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>1. Mõistame, et välistööjõu Eestisse sisse toomine on teatud juhtudel paratamatu. Samas peaks Eestisse välistööjõu lubamine olema läbipaistev, pikaajalise perspektiiviga sisejulgeoleku murekohti arvestav ja tööturu osapooli kaasav.</p> <p>Euroopa Liidus on miljoneid töötajaid, kes saavad kvoodivabalt Eestis töötada. Statistikaameti andmetel oli 2025. aasta esimeses kvartalis Eestis 64 200 töötut, mis on 12 aasta suurim näitaja. Eelkõige tuleks leida uusi võimalusi, kuidas neid inimesi tööturule suunata.</p> <p>1.1. <u>Palgakriteerium</u></p> <p>Eelnõuga soovitakse leevendada palgakriteeriumit tööjõupuudusega tegevusalal töötavale välismaalasele, lubades neile maksta tasu, mille suurus on vähemalt 80% Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast. Meie hinnangul võib eelnõu praegune sõnastus luua olukorra, kus ettevõtted võivad eelistada välismaalasi just madalama palga tõttu, mis on oht kohalike</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Nõustume, et ennekõike on tööjõupuuduse leevendamiseks vaja kasutada meetmeid nagu suunatud hariduspoliitika, kohaliku tööjõu ümberõpe kvalifikatsiooni ja oskuste parandamiseks, täiend- ja ümberõppeteenused ning tööhõive suurendamine mitteaktiivsete ja töötute kaasamisega tööjõuturule. Töötukassa pakub mitmekesist oskuste arendamise paketti, mis hõlmab täiend- ja ümberõppeteenuseid nii töötutele kui ka töötavatele inimestele. Vajalike oskuste arendamiseks pakutakse kuni aastast tööturukoolitust, tasemeõppes osalemise toetust (kutse-, rakendus- ja kõrghariduse tasemel) ja tööandjate koolitustoetust. Selleks et tõsta tööjõu osalemise määra, on heaolu arengukavas 2023–2030 seatud üheks peamiseks tegevussuunaks tööturuga nõrgalt seotud isikute tööhõive suurendamine.</p>

<p>töötajate sissetulekutele. Senine sisserände piirarvu süsteem on suunatud Eesti tööturu kaitsmisele odava tööjõu sissevoolu eest, mistõttu palgakriteeriumi lõdvendamine on vastuolus selle eesmärgiga. Kohustus maksta välismaalasele vähemalt keskmist palka tagab, et välistööjõudu kaasatakse vaid juhul, kui tööandja on valmis maksma neile konkurentsivõimelist palka. See aitab vältida palgadumpingut ning motiveerib tööandjaid pakkuma paremaid tingimusi ka kohalikele.</p>	<p>Hoolimata majanduslangusest ja töötuse määra tõusust (6,4%-lt 2023. aastal 7,6%-le 2024. aastal) jätkus tööturul hõive kasv (tööjõus osalemise määr tõusis 73,9%-lt 2023. aastal 74,6%-le 2024. aastal). Eesti tööhõive määr on EL-i liikmesriikidest üks kõrgemaid, olles 2024. aastal kuuendal kohal. Selgitame ka, et kuigi Statistikaameti andmetel oli 2025. aasta esimeses kvartalis töötuid 64 200, siis Töötukassa registri andmetel oli töötuse määr Eestis viimase nelja aasta madalaim ning registreeritud töötute arv 45 740. Kui Töötukassa registreeritud töötuse statistikas kajastuvad inimesed alates vanusest 16 kuni pensioniea alguseni, kes ei tööta ning on end Töötukassas töötuna arvele võtnud, siis Statistikaameti tööjõu-uuringus loetakse töötuks 15–74-aastaseid inimesi, kelle puhul on korraga täidetud kolm tingimust: nad ei tööta, otsivad aktiivselt tööd ja on valmis kohe tööle asuma. Palgakriteeriumi muudatuse osas selgitame, et tööjõupuudusega tegevusalade erisuse laiemaks eesmärgiks on võimaldada ettevõtjatel, kes tegutsevad olulise tööjõupuudusega valdkonnas ning kellel on seetõttu keeruline vajalikku tööjõudu Eestist leida, kaasata soodsamatel tingimustel vajalikku kvalifitseeritud välistööjõudu. On oluline täheldada, et oskustöötajate keskmine töötasu Eestis on Eesti keskmisest töötasust madalam. Statistikaameti andmetel oli 2024. aasta keskmine oskus- ja käsitöölise brutopalk 1541 eurot kuus ning seadmete ja masinaoperaatorite brutopalk 1572 eurot kuus, samas kui Eesti üldine keskmine brutopalk oli 1981 eurot kuus. Seetõttu vastab palgakriteeriumi seadmine 80% tasemele Eesti keskmisest palgast paremini tööturu reaalsele olukorrale oskustöötajate töötasu osas. Palgakriteeriumi erisus tagab, et töötasu nõue vastab paremini oskustöötajate kutseala tegelikule palgale, kuid samas aitab tagada tööturu kaitse ning vältida odava tööjõu sisserännet.</p>
<p>1.2. Töötukassa kaasamine</p> <p>Eelnõuga kavandatud meetmed annavad parema võimaluse just kolmanda riigi kodanikele tegutseda enda valitud tegevusalal. Samas väiksem palgakriteerium ja õige tegevusala määramine põhitegevusalaks võib kaasa tuua olukorra, kus Eesti ettevõtja eelistab tööjõudu kolmandatest riikidest ja</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Nõustume, et välistööjõu töö- ja palgatingimused ei tohiks avaldada negatiivset mõju Eesti tööjõuturule üldiselt, sh Eestis töötuna registreeritud inimeste võimalustele tööturule naasmiseks. Balti Uuringute instituudi 2024. aasta uuring tööstussektori ettevõtete seas</p>

Eestis töötuna registreeritud inimeste pääs tööturule halveneb. Välistööjõu töö- ja palgatingimused ei tohiks negatiivselt mõjutada Eesti tööjõuturгу üldiselt ja eriti Eestis töötuna registreeritud inimeste võimalusi tööturule naasmiseks. Seetõttu leiame, et kolmandatest riikidest tööjõu sissetoomisel on mõistlik ja vajalik Töötukassa kaasamine. Töötukassa peaks hindama, kas töökohta on võimalik täita Eesti kodaniku, EL-i kodaniku või Eestis elamisloa alusel elava välismaalasega ning kas töökohta täitmine kolmandatest riikidest välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades ja töötukassa andmetele tuginedes. Töötukassa loa nõue on praktiline abinõu, mis suunab tööandjaid esmalt lahendusi otsima kaasates kohalikku tööjõudu - pakkudes neile vajalikku koolitust või oskuste täiendamist.

näitas, et kuna välistööjõu kasutamine on Eesti ettevõtetele kulukas ja kolmandate riikide kodanike puhul ka teatud ulatuses bürokraatlik protsess, siis kaasatakse välistööjõudu juhul, kui Eestist ei ole võimalik vajalike oskuste ja kogemustega kohalikku tööjõudu leida. Eelnõu väljatöötamisel on lähtutud sellest, et lisatööjõud suurendaks ettevõtete tootlikkust, st välistööjõu teadmised ja oskused täiendaksid, mitte ei asendaks kohalike töötajate omi. Samuti on arvestatud vajadusega kaitsta Eesti tööjõuturгу. Seetõttu on võimalik taotleda elamisluba töötamiseks soodsamatel tingimustel üksnes Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalal töötamiseks. Tööjõupuudusega tegevusala loetelu kehtestamisel lähtutakse andmepõhistest kriteeriumitest, mh OSKA tööjõu pakkumise üle- või puudujäägi andmest. Seeläbi tagatakse, et erisus oleks suunatud valdkondadele, kus kohaliku tööjõuga ei suudeta vakantse täita ning vaja on kaasata täiendavat tööjõudu väljast poolt Eestit. Samuti kehtestatakse piirang kui palju võib tööjõupuudusega tegevusalade erandi alt tähtajalisi elamislubasid välja anda. Erisuse alt välja antavate tähtajaliste elamislubade piirang võimaldab kohandada välistööjõu sisseärännet vastavalt majanduskeskkonnale ja turutrendidele ning tagada, et välistööjõu sisseäranne vastab reaalsele majandusvajadustele. Eelneva tõttu ei ole põhjust eeldada, et muudatused avaldavad kohalikule tööjõule negatiivset mõju.

Samuti nõustume, et reeglina peab kolmandatest riikidest välistööjõu sissetoomisel taotlema selleks Töötukassalt loa. Kehtiva VMS-i kohaselt võib tähtajalise elamisloa töötamiseks anda juhul, kui Töötukassa on andnud loa töökohta täitmiseks välismaalasega, sest seda töökohta ei ole võimalik täita töökohale esitatavatele kvalifikatsiooni- ja kutsenõuetele vastava Eesti kodaniku, EL-i kodaniku ega Eestis elamisloa alusel elava välismaalasega ning töökohta täitmine välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades ja töötukassa andmetele tuginedes (VMS-i § 177 lõige 1). Teatud soodustatud kategooriatele, kelle sisseärännet riik on soovinud soodustada või kelle puhul Töötukassalt loa taotlemine ei ole põhjendatud, on kehtestatud Töötukassa loa

	<p>nõudest erisused. Kuna eelnõuga kehtestatav erisus on suunatud tööjõupuudusega tegevusaladele, kus on Eestis tööjõu suur puudujääk, ei ole täiendavalt Töötukassa loa menetlus selle erisuse kohaldamisel mõistlik. Kuivõrd tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel võetakse juba sisendina arvesse OSKA tööjõu puudu- ja ülejääki ning võib eeldada, et tööjõupuudusega valdkonna ettevõtted saaksid välistöötaja värbamiseks Töötukassalt loa, ei annaks Töötukassa loa nõude kehtestamine lisandväärtust ning tooks kaasa ebavajaliku halduskoormuse.</p>
<p>1.3. Võrdne kohtlemine ja aus konkurents</p> <p>Oleme seisukohal, et välismaalastest töötajaid tuleb kohelda Eesti töötajatega võrdselt. Eelnõud tuleks täiendada järgmise sättega. „Tööjõupuudusega tegevusalal töötamiseks tähtjalise elamisloa andmise eelduseks on, et välismaalase tööandja on täitnud tööõiguse ja tööohutuse nõudeid ning tagab välismaalasele töötamisel tingimused, mis ei ole halvemad samaväärsel ametikohal Eesti töötajatele pakutavatest tingimustest. Politsei- ja Piirivalveamet võib jätta elamisloa andmata või tunnistada antud loa kehtetuks, kui tööandja on korduvalt või raskelt rikkunud töötaja töötingimusi reguleerivaid nõudeid või maksnud seaduses sätestatust madalamat töötasu.“</p> <p>Lubades tööandjatel riiki tuua välismaalasi juhtudel, kus kohalik töötaja ei nõustu töötama ebamõistlikult paindliku või kehva lepinguga, luuakse olukord kus tööandjatel võimalik hoida tööjõukulusid kunstikult madalal. Selline ebavõrdne kohtlemine kahjustab kohalike töötajate motivatsiooni ning kahjustab ausat konkurentsi tööandjate vahel. Täiendav nõue tööandja tausta kontrollimiseks (sh. veendumaks, et tal pole raskeid tööõigusrikkumisi) kaitseb töötajaid kuritarvituste eest. Riik peaks elamisluba andes veenduma, et tööandja on usaldusväärne ega hakka välistööjõudu ära kasutama. See soodustab ka ausate tööandjate konkurentsi, sest ebaseaduslike võtetega (nt ületunnitasu maksmata jätmise, ümbrikupalk vms) töötajaid värbavad ettevõtted jäetakse välistööjõu palkamise võimalusest eemale. Oleme seisukohal, et tugevam riiklik järelevalve ja vastutuse mehhanism ennetab sotsiaalset dumpingut ning tagab, et välistööjõu kasutamine ei suru Eesti tööstandardeid alla.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Selgitame, et juba kehtiv VMS võimaldab töötamiseks tähtjalise elamisloa andmisest keelduda (VMS § 180) või elamisloa kehtetuks tunnistada (VMS § 135 lõike 2 punkt 2), kui on põhjust kahelda tööandja usaldusväärsuses, mh kui tööandja on rikkunud töötingimusi reguleerivaid nõudeid, maksnud VMS-is sätestatud palga nõudest madalamat töötasu või rikkunud muid töötajate rakendamist puutuvaid reegleid. Tööandja usaldusväärsuses võib olla põhjust kahelda, kui tööandjat on karistatud karistusseadustiku §-des 133–133³, 175 või 260¹ sätestatud kuriteo eest ja tema karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud (VMS-i § 180 lõige 1), kui tööandja tegutseb peamise eesmärgiga hõlbustada välismaalaste Eestisse saabumist (VMS-i § 180 lõige 1¹), kui välismaalase töötasu ei taga tema toimetulekut Eestis (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 1), kui tööandjal on maksuvõlgnevusi (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 2) või on algatatud likvideerimine, tööandja suhtes on välja kuulutatud pankrot, menetluses on tema pankrotiavaldus või kui tööandjal puudub tegelik majandustegevus (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 4¹), kui tööandjat on karistatud VMS-i §-des 300–302 sätestatud väärteo eest (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 3) või kui tööandja ei ole täitnud VMS-is sätestatud teavitamiskohustust (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 4). Samuti juhul, kui on muul põhjusel põhjendatud alust kahelda tööandja usaldusväärsuses (VMS-i § 180 lõike 2 punkt 5). Nagu Tartu halduskohus oma 29.11.2022. aasta</p>

	<p>otsuses haldusasjas 3-20-1978¹ märkis, on usaldusväärsus määratlemata õigusmõiste ning selle hindamise aluseks võivad olla erinevad asjaolud, sealhulgas VMS-is sätestatud tingimuste varasem rikkumine või muu kriteerium, mille alusel haldusorganil on põhjendatud kahtlus, et tööandja ei täida VMS-is sätestatud nõudeid. Näiteks võib VMS-i § 180 lõike 2 punkti 5 alusel muul põhjusel kahelda tööandja usaldusväärsuses, kui tööandja majanduslik olukord ei võimalda tegelikkuses välismaalasele nõuetekohast töötasu maksta või kui tööandja on esmalt välismaalase lühiajalise töötamise alusel tööle võtnud ja sellel perioodil VMS-is sätestatud määrast väiksemat töötasu maksnud. Kui seejärel taotletakse välistöötajale elamisluba, ei pruugi tööandjat olla VMS-i alusel vastutusele võetud töötamise tingimuse rikkumiste eest, kuid samas on alust kahelda tööandja usaldusväärsuses. Samuti võib olla tööandja usaldusväärsuses muul põhjusel alust kahelda olukorras, kus tööandja on süstemaatiliselt võimaldanud välistöötajatel palgata puhkusel viibimist, makstes sealäbi VMS-is sätestatud määrast väiksemat palka. Kuigi palgata puhkuse võimaldamine ei ole keelatud, võib selle süstemaatiline võimaldamine tekitada küsimusi elamisloa eesmärgipärasuses ja tööandja usaldusväärsuses. Praktikas on olnud ka olukordi, kus tööandja väärkasutab EL-i-sisese lähetamise ja teenuse vaba liikumise õigust, vormistades välistöötajatele Eestis tööle asumiseks vajalikud load, kuid tegelikkuses ei asuta tööle mitte Eestis, vaid teistes EL-i riikides, kus elamiseks ja töötamiseks vajaliku loa saamine võib olla keerulisem. Muu hulgas paigutuvad tööandja usaldusväärsuse alla olukorrad, kus tööandja on rikkunud töölepingust tulenevaid kohustusi, töökeskkonna reegleid või muid töötajate rakendamist puudutavaid reegleid.</p>
<p>1.4. Tööturu osapoolte kaasamine Eelnõu kohaselt otsustab Vabariigi Valitsus viieks aastaks loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest. Leiame, et Vabariigi Valitsus peaks tegevusalade ja täiendava tööjõu vajaduse tähtaegade ning sisse toodava tööjõu piirarvu kokku leppimiseks kaasama</p>	<p><u>Selgitus</u> Selgitame, et Vabariigi Valitsuse määruse kehtestamise protsessi raames edastatakse määruse eelnõu kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks asjaomastele ministeeriumitele ja sotsiaalpartneritele.</p>

¹ Tartu Halduskohtu Jõhvi kohtumaja, kohtuotsus 29.11.2022. aasta kohtuasjas [3-20-1978](#).

<p>tööturu osapooled ja teised eksperdid, mis tagaks sisse toodava tööjõu protsessi läbipaistvuse ja aitaks leevendada tööjõu vajadust valdkondades, kus lisatööjõudu enim vaja on.</p> <p>Kuigi eelnõu näeb ette võimaluse loetelu vajadusel varem muuta, võimaldaks selle regulaarne (soovitavalt iga-aastane) ülevaatus kiiremini reageerida tööturu muutustele. Oleme seisukohal, et tööjõupuuduse erisusi tuleb käsitleda paindlikult. Kui majanduses toimub muutus (näiteks kasvab tööpuudus mõnel tegevusalal), tuleb välistööjõu värbamise erisused vastavalt ümber hinnata. Igaaastane läbivaatamine koos ametiühingute ja tööandjatega tagab, et otsused tuginevad värskete infole ning arvestavad tasakaalustatult kõigi osapoolte huve. Sotsiaalpartnerite kaasamine loetelu koostamisse suurendab läbipaistvust ja usaldust. Nii on vähem ohtu, et erisuste nimekirja muutub liiga laiaulatuslikuks või kestab kauem kui tegelik vajadus.</p>	<p>Nõustume, et tööjõupuudusega tegevusalade erisus peab võimaldama paindlikkust. Eelnõu kohaselt võib Vabariigi Valitsus kehtestada tööjõupuudusega tegevusalade loetelu kuni viieks aastaks (eelnõu § 1 punktiga 12 loodav VMS-i § 181 lõige 12). See annab Vabariigi Valitsusele võimaluse kehtestada loetelu vajadusel lühemaks või pikemaks perioodiks, olenevalt tööturu muutuste pronoosidest. Kui on põhjust eeldada, et tööjõuvajaduse vaatest lähiaastatel olulisi muutusi ei toimu, on töökoormuse vaates mõistlik kehtestada loetelu pikemaks perioodiks. Samas on Vabariigi Valitsusel õigus kehtestada loetelu ka lühemaks perioodiks kui viis aastat, kui eelduslikult on majanduses ja tööturu trendides lähiaastatel toimumas suuremaid kõikumisi. Selleks, et vajaduse korral muutustele reageerida, nähakse eelnõuga ette võimalus loetelu muutmiseks enne määramise kehtivuse lõppu (eelnõu § 1 punktiga 12 loodav VMS-i § 181 lõige 17).</p>
<p>1.5. Riiklik järelevalve</p> <p>Ettevõtja, kes täiendavat tööjõudu vajab, peab ka tegelikult hakkama vastutama töötajate eest, kes Eestisse saavad. Tööinspektsiooni info alusel 2024. aastal kõikidest töövaidluskomisjonidesse laekunud 2411 avaldusest oli 25 % ehk 621 vaidlust seotud võõrtööjõuga. Võõrtööjõuga seotud vaidlused on kasvutendentsis, sest võrreldes 2023. aastaga oli 2024. aastal vaidlusi 137 võrra rohkem. 65% töövaidluskomisjonidele 2024. aastal esitatud avaldustest olid töötasu nõuded ja kõikide nõuete kogusumma oli 5,5 miljonit eurot. Kindlasti kõik võõrtöötajad, kellel jääb raha saamata ei pöördu töövaidlusorganitesse, sest nad ei suuda oma nõudeid tõendada. Puudub statistika, kui paljud tööandjad on töövaidluskomisjonide otsuse täitnud ja töötajad ka tegelikult oma tööga teenitud raha kätte saanud. Arvestades eelnõuga loodavat erisust kolmandatest riikidest välistööjõu sissetoomiseks võib eeldada, et töövaidluste arv välismaalastega jätkuvalt kasvab ja seda eriti juba praegu probleemsetes sektorites nagu näiteks ehitus, veondus ja laondus. Seega on hädavajalik juba praegu riikliku järelevalve tõhustamine ja ka abi suurendamine töötajatele. Kahjuks eelnõust ei selgu, et nendeks tegevusteks oleks riigil kavas eraldada täiendavaid ressursse ja tagada näiteks Tööinspektsioonile täiendavat lisarahastust.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Selgitame, et VMS-i kohaselt on tööandjal, kelle juures välismaalase lühiajaline töötamine registreeriti või kelle juures töötamiseks välismaalasele tähtajaline elamisloa anti, VMS-is sätestatud kutsuja kohustused (VMS § 106², § 190 lg 1 ja § 291). Samuti on VMS-is sätestatud karistused (7. peatükk) mh, kui tööandja on rikkunud Eestis töötamise tingimusi, võimaldanud ilma seadusliku aluseta viibival välismaalasel töötada või on maksnud VMS-is sätestatud määrast väiksemat töötasu. Nende kohustuste täitmine pärast välismaalasele elamisloa andmist toimub järelkontrolli käigus. Välismaalasel on oma õiguste kaitseks võimalik pöörduda PPA-sse, Töövaidluskomisjoni või kohtusse. Eelnõu muudatused toovad kaasa teatava töökoormuse tõusu haldusorganitele. SiM valitsemisala täiendav ressursivajadus on kaardistatud eelnõu seletuskirja kulude peatükis. Tööinspektsioon ei ole märkinud täiendava ressursi vajadust eelnõu muudatuste rakendamiseks.</p>
<p>1.6. Tööjõurent</p>	<p>Mitte arvestatud</p>

Alates 2026. aastast ei pea tööjõurentimise ettevõtte enam deponeerima tagatist juhuks, kui töötajale tuleb näiteks maksta hüvitisi või korraldada kojusõit (VMS §106 lg 8 p 3). Varasemalt kehtinud nõude kadumine avab ukse vahendajatele, kel pole majanduslikku võimekust ega motivatsiooni töötajate heaolu tagada. Kuigi asendusnõudena sätestatakse, et rendiettevõtja peab olema vähemalt 6 kuud tegutsenud on see takistus väga väike – sisuliselt piisab, kui luuakse pooleks aastaks mingit minimaalset tegevust näitav firma, et siis hakata renditööjõudu sisse tooma. Risk on, et tekivad ühepäevaliblikad, kes värbavad välismaalasi, küsivad neilt vahendustasusid või panevad nad töötama allpool kehtivaid standardeid ja kaovad enne, kui järelevalve jõuab sekkuda. Kardame, et tööjõurendi kuritarvitamine võib sageda – näiteks olukorrad, kus paberil on töötaja küll rendiettevõtte palgal, kuid tegelikku tööd teeb ta kasutajaettevõttes ilma viimase vastutusega töötingimuste eest. Väärkasutuste vältimiseks tuleks kehtestada tööjõurendi firmadele litsentsinõue, et iga ettevõtte, kes soovib kolmandatest riikidest töötajaid vahendada, peaks läbima põhjaliku taustakontrolli ning omama piisavalt kapitali või kindlustust, mis kataks töötajate võimalikud nõuded. See oleks sisuliselt tagatise nõude aseaine – ilma sellise rahalise garantiita on riskid töötaja kanda. Litsentsi tingimuste rikkumise eest tuleks ettevõttelt luba koheselt ära võtta.

Selgitame, et deposiidinõude peamine eesmärk oli tagada, et välismaalasi saaksid kutsuda tööle vaid renditöö vahendajad, kes tegelikult tegutsevad ja suudavad täita VMS-i töötamise tingimusi. Tööandjate esindusorganisatsioonide andmetel ei ole deposiidinõuet praktikas reaalselt järgitud. Samuti ei ole PPA andmetel olnud probleem see, et fiktiivsed renditöö vahendajad registreeritakse Eestis, vaid et nad registreeritakse välisriigis ja töötajad vahendatakse Eestisse. Seda olukorda on nii mõnedki renditöö vahendajad ära kasutanud, et skeemitada maksude ja palgatingimustega, näiteks renditöötajate lähetamine. Seega on deposiidinõude asemel eesmärgipärane tagada renditöötajate kaitse muude, vähem koormavate nõuetega, mistõttu VMS-i nõudeid muudeti. Deposiidinõude asendamine tegeliku majandustegevuse nõudega võimaldab hoida ära fiktiivsed renditöö vahendajad ning kontrollida, kas renditöö vahendajal on tegelik majandustegevus ja seega ka võimekus maksta renditöötajale nõuetekohast töötasu. Juhul, kui rendiettevõttel ei ole tegelikku majandustegevust, on võimalik elamisloa andmisest keelduda. Samuti on elamisloa andmisest võimalik keelduda, kui on põhjendatud alus kahelda tööandja usaldusväärsuses, mh olukorras kus on alust arvata, et tööandja ei suuda täita VMS-is sätestatud kohustusi. Selgitame, et kehtivas VMS-is on meetmed, mis võimaldavad reageerida rändenõuete järgimata jätmisele ja rikkumisele, et vältida olukorda, kus välismaalasele, sealhulgas renditöötajale, ei maksta nõuetekohast töötasu või rikutakse töötamise tingimusi. Näiteks on VMS-is sätestatud karistus välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumise, seaduses sätestatud töötasu määrast väiksema töötasu maksmise ja teavitamiskohustuse täitmata jätmise eest. Need karistused laienevad ka renditöö vahendajale. Samuti on PPA-l võimalik anda kuni aastase kehtivusajaga hinnang tööandja ebausaldusväärsuse kohta ning arvestada seda tööandjaga seotud välismaalase Eestis viibimise ja töötamise menetluses. Lisaks jõustusid 24. mail 2022 kaks olulist VMS-i muudatust, mis on aidanud korrastada renditöö valdkonda, tagada nõuetekohase palga

	<p>maksmist ja ausat konkurentsi välistööjõu kasutamisel:</p> <p>1) renditöö võib registreerida lühiajalise Eestis töötamisena või tähtajalise elamisloa töötamiseks võib anda, kui tööandja on Eestis või teises Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis registreeritud äriühing, kes vahendab renditööd. Seega ei saa renditöö regulatsiooni alusel enam kutsuda välismaalasi Eestisse renditöö vahendajad, kes pärinevad kolmandatest riikidest ja kellega on PPA andmetel olnud VMS-i tingimuste täitmisel kõige rohkem probleeme.</p> <p>2) VMS-is on nähtud tööandjale, sealhulgas renditöö vahendajale, ette kohustus maksta nõuetekohast töötasu. Kui tööandja ei maksa nõuetekohast töötasu, on PPA-l võimalik teha tema korrale kutsumiseks ettekirjutus. Kui tööandja jätab ettekirjutuse täitmata, on võimalik kohaldada sunniraha. Samuti peab tööandja arvestama, et tal ei ole enam võimalik töötajat kasutada, sest ettekirjutuse täitmata jätmise korral lõpeb ka välismaalase Eestis viibimise ja töötamise õigus.</p>
<p>1.7. Kokkuvõtteks</p> <p>Leiame, et eelnõud tuleks kindlasti muuta, et tugevdada tööturu tasakaalu, kaitsta kohalikke töötajaid, vähendada sotsiaalse dumpingu ja palgasurve riski ning tagada kõigile töötajatele võrdsed töötingimused.</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u></p>
<p>2. Täiendavad soovitusel</p> <p>Lisaks teeme ettepaneku rakendada meetmeid, mis ei eelda seaduse muutmist, kuid toetaksid eelpool toodud muudatuste eesmärke.</p> <p>2.1. Tööinspektsiooni järelevalve tugevdamine</p> <p>Suurendada Tööinspektsiooni ressursse ja suutlikkust kontrollida aktiivselt välismaalastest töötajate töötingimusi eriti nendes sektorites kuhu erisuse alusel tööjõudu tuuakse. Regulaarne järelevalve aitab ennetada rikkumisi ja tagada, et kõik tööandjad täidavad nii tööohutuse kui ka töötingimuste nõudeid. Vajadusel võiks Tööinspektsioon teha tihedamat koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga, et tuvastada kiirelt võimalikud rikkumised (nt palga alammäära eiramine) ja rakendada sanktsioone;</p> <p>2.2. Välistöötajate teavitamine ja nõustamine</p> <p>Arendada välja programmid ja teenused, mis nõustavad Eestisse saabunud välismaalasi nende tööõiguste ja kohustuste osas. Teadlik töötaja oskab paremini oma õigusi kaitsta ning on vähem haavatav</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u></p> <p>Võtame teadmiseks ettepanekud Tööinspektsiooni järelevalve tugevdamiseks ning välistöötajate tööõiguse ja kohustuste teavitamise ja nõustamise teenuste arendamiseks.</p> <p>Nõustume, et kvalifitseeritud tööjõu puuduse leevendamiseks saab välistööjõu kaasamine olla vaid üks meede ning ennekõike on vaja kasutada meetmeid nagu suunatud hariduspoliitika, kohaliku tööjõu ümberõpe kvalifikatsiooni ja oskuste parandamiseks, täiend- ja ümberõppe teenused ning tööhõive suurendamine mitteaktiivsete ja töötute kaasamisega tööjõuturule. Eelnimetatud meetmed tööjõupuuduse leevendamiseks on välja toodud ka eelnõu seletuskirjas.</p> <p>Selgitame, et rändepoliitika kujundamisel ja selle elluviimisel on teadmispõhine lähenemine olulisel kohal. Vastav põhimõte on</p>

<p>töölase ärakasutamise suhtes. See aitab tagada, et kõik töötajad – nii kohalikud kui ka välismaalased – on võrdselt informeeritud ja julgevad probleemide ilmnemisel abi otsida.</p> <p><u>2.3. Kohaliku tööjõu arendamine sektorites, kus on tööjõupuudus.</u></p> <p>Välismaalaste kaasamine saab olla vaid üks leevendusmeede. Pikaajaline lahendus on siiski kohaliku tööjõu oskuste arendamine. Vajalik on suurendada investeeringuid haridusse ja täiendkoolitusse nendel tegevusaladel, kus on tekkinud tööjõupuudus. See tähendab tihedamat koostööd tööandjate, kutseõppeasutuste ja Töötukassaga, et suunata töötuid või karjäärimuutust soovivaid inimesi vajalikele erialadele ning pakkuda neile vajalikku väljaõpet. Selline kahepoolne strateegia – ühest küljest vajadusel kvalifitseeritud välistööjõu kaasamine, teisalt kohalike inimeste oskuste parandamine – aitab vähendada struktuurset tööjõupuudust pikemas perspektiivis ning hoiab ära olukorra, kus tööandjad jäävad liigselt sõltuma odavast tööjõust, mis tuleb väljast.</p> <p><u>2.4. Andmete kogumine ja mõju monitooring.</u></p> <p>Soovitav on jälgida ning avalikustada regulaarselt statistikat selle kohta, kui palju ja millistel tingimustel välismaalased töötavad tööjõupuudusega tegevusalade erisuse alusel. See peaks hõlmama andmeid makstud palgatasemete kohta võrreldes sektori keskmisega, töölepingute kestust, rikkumiste arvu jne. Selline läbipaistev monitooring võimaldab hinnata, kas erisus täidab oma eesmärgi ilma negatiivsete kõrvalmõjudeta tööturule. Kui andmed viitavad palgasurvele või töötingimuste halvenemisele, saab kiiremini rakendada korrigeerivaid meetmeid (nt loetelu või kvoodi muutmine, järelevalve tõhustamine vmt).</p> <p>Kõik need ettepanekud lähtuvad põhimõttest, et tööturupoliitika peab ühildama majanduse vajadused töötajate kaitsega. Tööjõupuuduse leevendamine on oluline, kuid see peab toimuma viisil, mis ei kahjusta kohalikke töötingimusi ega palgataset. Seadusemuudatuste ja toetavate meetmete koosmõjul on võimalik tuua Eestisse vajalikke oskustöölisi nii, et säilib tööturu tasakaal, välismaalaste tööhõive on aus ja läbipaistev ning kõik töötajad – sõltumata päritolust – saavad panustada Eesti majandusse võrdsetel alustel.</p>	<p>sisse kirjutatud ka siseturvalisuse arengukavas lähtekohana tasakaalustatud sisserändepoliitika kujundamisel ja teenuse planeerimisel.</p>
<p>Eesti Kaubandus-Tööstuskoda Marko Udras, marko.udras@koda.ee 604 0070</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Kaubandus-Tööstuskojale e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>

<p>1. Tähtajaline elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal</p> <p>Eelnõu § 1 punkti 10 kohaselt võib anda tähtajalise elamisloa töötamiseks töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal, kui välismaalase tööandja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse. Eelnõu § 1 punkti 7 kohaselt tuleb sellise elamisloa puhul maksta välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt 80 protsenti Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast. Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt on selline elamisluba vabastatud sisserände piirarvu alt.</p> <p>Kaubanduskoda peab väga positiivseks tööjõupuudusega tegevusala erisuse loomist. See aitab tööandjaid, kes ei leia Eestist sobivate oskuste ja kogemustega töötajaid ja on seetõttu sunnitud palkama välistöötajaid. Samuti peame mõistlikuks, et sellise elamisloa puhul kehtib tavapärasest madalam palgakriteerium. See on oluline tööandja jaoks, kelle tegevusalal on Eesti keskmisest madalam töötasu ja kes tegutsevad väljaspool suuri keskuseid. Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et teatud sektorites ja äärealadel võib osutuda ka eelnõus sätestatud palgakriteerium oluliseks takistuseks oskustöötaja palkamisel, kuid kompromissina oleme valmis seda siiski toetama. Kokkuvõttes leiame, et plaanitava erisuse loomine aitab leevendada oskustöötajate tööjõupuudust, parandada majanduse konkurentsivõimet, luua täiendavaid töökohti ning suurendada maksutuluseid.</p> <p>Kaubanduskoja seisukoht: Toetame tööjõupuudusega tegevusala erisuse loomist. Samas pakume järgmises kahes punktis välja ettepanekud, et plaanitava erisusega kaasneks veelgi suurem positiivne mõju.</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u></p> <p>Võtame teadmiseks, et peate tööjõupuudusega tegevusala erisuse loomist positiivseks.</p>
<p>2. Tööjõupuudusega tegevusala erisuse kasutamise keeld renditöö puhul</p> <p>Eelnõu § 1 punkti 4 alusel ei saa tööjõupuudusega tegevusala erisust kasutada renditöö puhul. Seletuskirja (lk 15) kohaselt on sellise keelu eesmärk ennetada elamislubade väärkasutust.</p> <p>Oleme seisukohal, et ettevõtjatel peab olema võimalik valida, millisel viisil pakkuda välismaalasele tööd. Üks variant on see, et ettevõtja võtab välismaalase tööle tööjõupuudusega tegevusala erisuse alusel. Teine variant on see, et välismaalane ostab teenust sisse ehk kasutab rendiettevõtja poolt pakutavat renditöö teenust. Välistööst huvitatud ettevõtja</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Eesti rändepoliitika eesmärk on ühelt poolt soodustada nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes loovad kogu ühiskonnale suuremat lisandväärtust, teiselt poolt aga hoida ära elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Muudatuste väljatöötamisel arvestatakse ka eesmärgiga kaitsta Eesti tööjõuturgu. Piirang, mille tulemusena ei saa tööjõupuuduse tegevusala erisust kasutada renditöö puhul, tagab selle, et Eestis töötamise regulatsiooni järgimine ja</p>

<p>võib eelista teist varianti, sest siis ei pea ettevõtja ise kokku puutuma välismaalase tööle võtmisega seotud koormusega. Hetkel jääb meile arusaamatuks, miks on eelnõu kohaselt lubatud kasutada esimest varianti, kuid mitte teist. Meie hinnangul puuduvad mõjusad põhjused selliseks erinevaks kohtlemiseks.</p> <p>Mõistame, et tööjõupuudusega tegevusala erisuse kehtestamisel tuleb maandada väärkasutuse riski. Samas leiame, et tööjõupuudusega tegevusala erisust peab saama kasutada ka renditöö puhul, sest riigil on võimalik kontrollida kasutajaettevõtja tausta, sh seda, milline on kasvuettevõtja põhitegevusala. Kui täna ei ole võimalik seda registriandmete alusel automaatselt kontrollida, siis tuleb vastav võimekus luua.</p> <p>Kaubanduskoja ettepanek: Et ka renditöö puhul oleks lubatud kasutada tööjõupuudusega tegevusala erisust, teeme ettepaneku jätta eelnõust välja § 1 punktid 4-5 ning muuta eelnõu § 1 punkti 10 sõnastust järgmiselt: „(8) Tähtajalise elamisloa töötamiseks võib anda töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal, kui välismaalase töandja või kasutajaettevõtja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub käesoleva paragrahvi lõike 8² alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse.“</p>	<p>kontrollimine on lihtsam ja selgem ning võimaldab senisest tõhusamalt ennetada viisade ja elamislubade väärkasutust.</p> <p>Lisaks selgitame, et renditööjõu kasutamine on suuresti nõ mugavusteenus, mis võimaldab töandjatel kiiresti ja paindlikult reageerida tööjõuvajaduse muutustele. Rendiettevõtte kaudu välistööjõu värbamine võimaldab kiiresti kaasata ja vajaduse korral ka lõpetada töösuhted vastavalt ettevõtte ajutistele vajadustele. Sellises olukorras on põhjendatud piirata soodustusi, mida otse värvatud välistöötajatele kehtestatakse. Kui töandja soovib tuua Eestisse välistöötajaid soodsamatel tingimustel, siis peab ta välistöötajaid värbama otse. Otse värbamine tähendab ka suuremat vastutust töötaja töötingimuste ja õiguste eest ning aitab tagada tööjõuturul õiglase konkurentsi. Selgitame, et rendiettevõtete kaudu on jätkuvalt võimalik välistööjõudu kaasata muudel töötamise alustel, näiteks üldistel alustel.</p>
<p>3. Tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalne arv</p> <p>Eelnõu § 1 punkti 11 (VMS § 181 lg 8⁴) kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus siseministri ettepanekul korraldusega tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalse arvu. Erisuse alt välja antavate elamislubade maksimaalne arv kehtestatakse igaks kalendriaastaks arvestades, et majanduskasvu tingimustes võib see olla kuni 0,2% Eesti alalisest elanikkonnast ja muudes majanduse tingimustes kuni 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast.</p> <p>Kaubanduskoda ei pea mõistlikuks ega vajalikuks maksimaalse arvu kehtestamist järgmistel põhjustel:</p> <p>1) Kuna eelnõu peamine eesmärk on tagada vajaliku kvalifitseeritud tööjõu olemasolu kaudu Eesti majanduse konkurentsivõime ning vajalike teenuste ja toodete pakkumine, siis maksimaalse arvu kehtestamise näol on tegemist kunstliku piiranguga, mis läheb vastuollu eelnõu eesmärgiga.</p> <p>2) Kui kehtestada elamislubadele maksimaalne arv, siis sellega suureneb avaliku sektori töökoormus: Vabariigi Valitsus peab korraldusega kehtestama igaks</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Kuivõrd loodavale erisusele kehtestatakse olulised soodustused (palgakriteeriumi erisus, sisserände piirarvu erisus, Eesti Töötukassa loa erisus), on oluline, et riigile jääksid hoovad rändepoliitikat sihipäraselt juhtida ning tagada, et täiendav sisseränne ei tooks kaasa olulisi negatiivseid mõjusid, mh kohalikule tööturule. Erisuse alt välja antavate tähtajaliste elamislubade piirang võimaldab kohandada välistööjõu sisserännet vastavalt majanduskeskkonnale ja turutrendidele ning tagada, et välistööjõu sisseränne vastab reaalsele majandusvajadustele. Samuti on oluline, et Eestisse saabuvate välistöötajate ja nende pereliikmete arv on kooskõlas riigi võimekusega toetada sisserändajate kohanemist ja integreerumist ning pakkuda avalikke teenuseid.</p>

<p>kalendriaastaks elamislubade maksimaalse arvu ning Politsei- ja Piirivalveamet peab piirarvu täitumist jooksvalt kontrollima ning keelduma elamisloa andmisest, kui piirarv on täitunud.</p> <p>3) Maksimaalse arvu kehtestamine võib tekitada ka tööandjates ja välismaalastes segadust, kui piirarv hakkab täituma või on juba täitunud.</p> <p>4) Selline piirang puudub teiste erisuste puhul, näiteks elamisluba töötamiseks kasvuettevõttes, elamisluba töötamiseks iduettevõttes ning elamisluba töötamiseks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialasel ametikohal.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u></p> <p>Selleks, et tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubadele ei kehtiks maksimaalset arvu, teeme ettepaneku jätta eelnõu § 1 punktist 11 välja välismaalaste seaduse § 181 lõiked 8⁴-8⁶ ning lõikest 8⁷ järgmine osa: „ja lõike 8⁴ alusel tööjõupuudusega tegevusalal töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalse arvu“.</p>	
<p>4. Lühiajaliseks töötamiseks antud tähtajaline elamisluba</p> <p>Välismaalaste seaduse § 176² kohaselt võib välismaalasele anda tähtajalise elamisloa lühiajaliseks töötamiseks kuni kaheks aastaks, kui välismaalane on vahetult enne elamisloa taotlemist töötanud Eestis lühiajalise töötamise registreerimise alusel vähemalt üheksa kuud, töötamine jätkub lühiajalise töötamise registreerinud tööandja juures, tööandja on usaldusväärne ning tööandja on maksnud välismaalasele seaduses sätestatud nõuetele vastavat töötasu. Sellised elamisload on sisserände piirarvu alt väljas. Eelnõuga kaotatakse tähtajalise elamisloa andmise võimalus lühiajaliseks töötamiseks.</p> <p>Seletuskirjas (lk 14) põhjendatakse erisuse kaotamist sellega, et seda on tööandjades väga vähe kasutatud (alates erisuse kehtestamisest 2023. aastal kuni 01.07.2025 on lühiajalise töötamise alusel välja antud 357 tähtajalist elamisluba töötamiseks ehk umbes 5% kõikidest sellel perioodil töötamiseks antud tähtajalistest elamislubadest) ning see ei ole täitnud oma eesmärki oskustööjõu kaasamise soodustamisel. Kaubanduskoda ei pea mõistlikuks ega vajalikuks lühiajalise töötamise alusel välja antavate tähtajaliste elamislubade regulatsiooni kaotamist. Meie hinnangul on selliste elamislubade vähese kasutamise põhjuseks see, et sisserände piirarv ei täitunud 2024. aastal ning ei täitu suure tõenäosusega ka 2025. aastal. Seega on viimastel aastatel puudunud suur vajadus selle erisuse</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Lühiajalise töötamise erisuse loomise eesmärgiks oli soodustada oskustööjõu kaasamist. Samas ei ole see erisus praktikas oma eesmärki täitnud, mh põhjusel, et sellele on kehtestatud olulised piirangud. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga 2025-2027 seati eesmärgiks muuta VMS-i, et võimaldada ettevõtetel kaasata vajalikku kvalifitseeritud tööjõudu valdkondades, kus Eestis oskustööjõudu napib. Võttes arvesse, et mitmed uuringud (sh OSKA 2025. aastal avaldatud välistööjõu uuring) ja eri osapooled (nii tööandjad, välismaalased kui haldusorganid) on märkinud, et kehtiv tööandjate regulatsioon on liigsete erisustega ning killustunud, et kehtiv lühiajalise töötamise erisus ei ole täitnud oma eesmärki ning et uus loodav erisus saab samuti olema suunatud oskustööjõu kaasamisele, on otstarbekas seadusest varasem oskustööjõu erisus kaotada, vältimaks täiendava erisuse loomist ning mitme erineva tööandjate aluse loomist, mis täidavad sama eesmärki.</p>

<p>kasutamiseks. Sisserände piirarv ei ole täitunud, sest tööandjatel on olnud võimalik Ukraina sõjapõgenikke võtta tööle ilma piiranguteta ning seoses majanduslangusega on mõnevõrra vähenenud vajadus välistööjõu järele. Kui majandus hakkab taas kasvama, siis suureneb vajadus tööjõu järele ning lühiajalise töötamise erisus leiab ilmselt ka rohkem kasutust. Meie hinnangul ei kattu ega vastandu lühiajalise töötamise erisus eelnõuga loodavale tööjõupuudusega erisusele, vaid need kaks erisust võivad koos eksisteerida, sest nende kasutamise tingimused on erinevad.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u> Jätta eelnõust välja § 1 punktid 1, 3, 6, 9, 12-13, et ka edaspidi võimaldaks välismaalaste seadus anda välismaalasele lühiajaliseks töötamiseks mõeldud tähtajalist elamisluba.</p>	
<p>5. Erisus lühiajalise Eestis töötamise registreerimiseks</p> <p>Eelnõus sisalduv lahendus puudutab olukorda, kus välismaalane soovib tähtajalist elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Teeme ettepaneku sätestada välismaalaste seaduses erisus ka selleks olukorraks, kus välismaalane tuleb lühiajalise töötamise registreerimise alusel tööle tööandja juurde, kelle põhitegevusala on tööjõupuusega tegevusala.</p> <p>Eelkõige võiks erisus puudutada makstavale töötasule esitatavat nõuet. Oleme saanud ettevõtjalt tagasisidet, et palgakriteerium on üks peamisi takistusi välistööjõu palkamisel ja seda ka lühiajalise töötamise registreerimise puhul. Eelkõige valmistab palgakriteerium muret tööandjatele, kes tegutsevad tegevusaladel, kus keskmine palgatase on madalam Eesti keskmisest ning tööandjatele, kes tegutsevad väljaspool suuremaid keskuseid, kus palgatase on ka Eesti keskmisest madalam.</p> <p>Sarnaselt lühiajalisele töötamisele kasvuettevõttes võiks ka tööjõupuudusega tegevusalal töötamisele kehtida nõue, et tasu suurus ei pea olema vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalgaga, vaid piisab sellest, kui tasu suurus on vähemalt 80% sellest. Tööjõupuudusega tegevusalade määratlemine toimuks eelnõus sätestatud viisil ehk Vabariigi Valitsus kehtestab korraldusega loetelu valdkondadest, kus on tööjõupuudus.</p> <p>Leiame, et sellise erisuse kehtestamine lühiajalisele Eestis töötamisele aitaks kaasa eelnõu peamisele eesmärgile tagada vajaliku kvalifitseeritud tööjõu olemasolu kaudu Eesti majanduse konkurentsivõime</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Kuivõrd loodavale erisusele kehtestatakse töötamiseks antava elamisloa taotlemisel olulised soodustused (palgakriteeriumi erisus, sisserände piirarvu erisus, Eesti Töötukassa loa erisus), millega kaasnevad eelduslikult ka olulised mõjud (vt lähemalt eelnõu seletuskirjast), peame vajalikuks esmalt hinnata elamisloa erisuse rakendamise tegelikku mõju, sealhulgas kuidas mõjutab muudatus ettevõtete tööjõu kättesaadavust, kuidas mõjutab erisus välismaalaste sisserände trende, kuidas on tagatud täiendavate sisserändajate kohanemine ja integreerumine, milline on mõju järelevalve vaates jne. Muudatuste rakendamise ja tegelike mõjude ilmnemise järgselt on võimalik kaaluda erisuse laiendamist ka lühiajalise töötamise registreerimisele.</p>

<p>ning vajalike teenuste ja toodete pakkumine. Kui välismaalane jääb lühiajalise Eestis töötamisega rahule ning tema tööandja ka, siis on võimalik edasi taotleda juba tähtajalist elamisluba eelnõus sätestatud erisuse alusel või ka muudel välismaalaste seaduses sätestatud alustel.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u> Täiendada VMS-i § 107 uue lõikega järgmises sõnastuses: „Tööandja, kelle Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub käesoleva seaduse § 181 lõike 8 alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse, on kohustatud maksma välismaalasele, kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud, tasu, mille suurus on vähemalt 80 protsenti Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast.“ Lisaks võiks selline erisus kehtida olukorras, kus tegemist on renditööga ning kasutajaettevõtja põhitegevusala kuulub tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.</p>	
<p>6. Sisserände piirarv ja muud tingimused välismaalaste Eestis elamiseks ja töötamiseks Kaubanduskoda toetab tööjõuvajadusega tegevusalade erisuse loomist, kuid meie hinnangul tuleb edaspidi välismaalaste seaduse muutmisel keskenduda sellele, et väheneks erinevate erandite hulk ja regulatsioon muutuks lihtsamini arusaadavamaks nii tööandjate, välismaalaste kui ka järelevalveasutuste jaoks. Praegu on välismaalaste seaduses väga palju erandeid, mille tõttu on kõigil keeruline seadusest aru saada ning ilmselt on ka järelevalveasutustel keeruline teha tõhusat järelevalvet.</p> <p>Välismaalaste seaduses on ka mitmeid tänaseks vananenud tingimusi. Näiteks on seaduses endiselt kirjas sisserände piirarvu regulatsioon, mis pärineb 1993. aastast. Meie hinnangul puudub täna selle järele vajadus. Sellele viitab ka asjaolu, et aastate jooksul on lisatud sisserände piirarvu regulatsiooni palju erisusi selle kohta, millised elamisload ei lähe piirarvu arvestusse. Seetõttu antakse suurem osa elamislubadest välja väljaspool piirarvu arvestust. Näiteks 2024. aastal anti välja 6137 tähtajalist elamisluba, millest sisserände piirarvu alt anti välja üksnes 1177 elamisluba ehk 19% elamislubadest. Seega välismaalaste seaduse kaasajastamise käigus on mõistlik tänaseks vananenud tingimused kaotada.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u></p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u> Nõustume, et kehtiv töörande regulatsioon on killustunud ning vajab tervikuna ülevaatamist, et tagada selle jätkusuutlikkus ja lihtsus. Ränderegulatsiooni terviklikku ülevaatamist analüüsitakse edaspidi.</p>

<p>Palume pärast tööjõupuudusega tegevusalade erisuse kehtestamist analüüsida tervikuna välismaalaste seaduses sätestatud välismaalaste Eestis elamise ja töötamise tingimusi koostöös erinevate osapooltega ning tulla välja muudatusettepanekutega, mis kaotaksid välismaalaste seadusest vananenud nõuded ning muudaksid välismaalaste Eestis elamise ja töötamise regulatsiooni lihtsamaks ja selgemaks nii tööandjate, välismaalaste kui ka järelevalveasutuste jaoks.</p>	
<p>Eesti Laevaomanike Liit Vahur Ausmees, info@reederid.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Laevaomanike Liidule e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>Toetame veetranspordi valdkonna lisamist tööjõupuudusega tegevusalade loetellu. Kindlasti toetab ELL eelnõus sisalduvat ettepanekut lisada veetranspordi valdkond H50 tööjõupuudusega tegevusalade loetellu. Veetranspordi ettevõtted seisavad silmitsi sarnaste väljakutsetega kvalifitseeritud meretöötajate leidmisel, eriti seoses rahvusvahelistele nõuetele vastava tehnilise personali ja ohutusmeeskondadega. Erisuse rakendamine võimaldaks Eesti lipu all sõitvatel laevadel säilitada operatiivne võimekus ja toetaks sektori arengut ning Eesti merenduse rahvusvahelist konkurentsivõimet.</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u> Võtame teadmiseks, et toetate veonduse, sh veetranspordi tegevusala lisamist tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.</p>
<p>Ettepanek lisada EMTAK A- 0311 – Merekalapüük kaugpüügi laevadel tööjõupuudusega tegevusalade loetellu. ELL teeb ettepaneku lisada tööjõupuudusega tegevusalade loetellu EMTAK A-0311 – Merekalapüük, eelkõige kaugpüügi laevadel. Tegemist on valdkonnaga, kus kalapüügi laevadele vajaliku spetsiifilise merepersonali leidmine on pikaajaliselt keeruline, kuna Eestis puudub vastav erialane koolitus või on see väga piiratud. Kaugpüügi laevade meeskonnad vajavad spetsiifiliste oskustega töötajaid, kelle värbamine kolmandatest riikidest on sageli ainus realistlik võimalus tagada laevade operatiivne töövõime. Erisuse rakendamine aitaks tagada Eesti meremajanduse konkurentsivõime säilimise. Hindame väga Siseministeeriumi püüdusi leida tasakaalustatud lahendusi tööjõupuuduse leevendamiseks ning toetame eelnõu üldist suunda suurendada paindlikkust tööjõu kaasamisel tööjõupuudusega tegevusaladel. Samas rõhutame vajadust arvestada merendussektori spetsiifikat ja rahvusvahelist konkurentsikeskkonda, et tagada Eesti lipu all sõitvate laevade jätkusuutlik mehitamine ning sektori arengupotentsiaali rakendamine.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu muudatustega kehtestatakse volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus sätestada määrusega loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Selgitame, et eelnõuga tööjõupuudusega tegevusalade täpsemat loetelu ei kehtestata, seda tehakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Eelnõu seletuskirjas on näitena välja toodud loetelu tegevusaladest, mis praeguste andmete põhisel võiksid potentsiaalselt kuuluda tööjõupuudusega tegevusalade loetellusse. Tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumitest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Loetelu kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus arvesse võtta ka muid aspekte lisaks andmepõhistele kriteeriumitele, nt julgeoleku tagamise või väärkasutamise ennetuse vajadustest lähtuvalt.</p>

<p>Praktikas on piiratud sisserände kvootide tõttu sageli keeruline või isegi võimatu palgata kvalifitseeritud tööjõudu kolmandatest riikidest, eriti tehnilise merepersonali ja kaugpüügi laevade meeskondade osas. Seetõttu oleks nii veetranspordi kui ka merekalapüügi lisamine tööjõupuudusega tegevusalade loetellu oluline samm, mis aitaks leevendada kriitilist tööjõupuudust ja toetaks Eesti meremajanduse jätkusuutlikkust ning rahvusvahelist konkurentsivõimet.</p>	
<p>Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda Meeli Lindsaar, info@epkk.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>Peame oluliseks, et kavandatav muudatus loob üldise erisuse tööjõupuudusega tegevusaladele, mis aitab leevendada tööjõuprobleeme sektorites, kus sobiva tööjõu leidmine Eesti tööturult on järjest keerulisem. Põllumajandus ja toidutööstus kasutavad olulisel määral välistööjõudu ning vajadus värvata töötajaid väljaspoolt Eestit ja Euroopa Liitu on jätkuvalt kõrge. OSKA 2024. aasta raport põllumajanduse ja toiduainetööstuse kohta toob selgelt välja, et sektor seisab silmitsi kasvava tööjõupuudusega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tööjõu vananemine ja järelkasvu puudus. Suur osa valdkonna töötajaid on pensionieas või sellele lähedal; uute töötajate pealevool on ebapiisav. Järgmise kümne aasta jooksul lahkub sektorist märkimisväärne osa kogenud töötajatest. • Noorte vähene huvi valdkonna vastu. Põllumajandus ja toidutööstus ei ole noorte jaoks piisavalt atraktiivsed madala palgataseme, keeruliste töötingimuste ja vähese paindlikkuse tõttu. • Suur tunnetatud tööjõupuudus. OSKA hinnangul on põllumajanduse aastane tööjõupuudus ligikaudu 3200 töötaja võrra ja toidutööstuses ligi 2500 töötaja võrra. • Välistööjõu roll. 2021. aastal moodustasid põllumajanduse lihttöolistest ligikaudu 30% välistöötajad. Raportis rõhutatakse, et välistööjõu kasutamine on muutunud tavapäraseks ja hädavajalikuks praktikaks tööjõupuuduse leevendamisel. • Piirkondlik ebavõrdsus. Maapiirkondades ja keskustest eemal on tööjõupuudus eriti terav, samas kui põllumajandusharidust andvad koolid paiknevad valdavalt väljaspool suuremaid linnu. <p>Raporti üldine järeldus on, et põllumajandus ja toidutööstus vajavad tööjõupuuduse leevendamiseks</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u> Võtame teadmiseks, et toetate kavandatava muudatusega loodavat üldist erisust tööjõupuudusega tegevusaladele. Samuti võtame teadmiseks, et toetate erisusele kehtestatavaid soodustusi.</p> <p><u>Selgitus</u> Eelnõuga kavandatakse kehtestada volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus sätestada määrusega loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Selgitame, et eelnõuga tööjõupuudusega tegevusalade täpsemat loetelu ei kehtestata, seda tehakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Eelnõu seletuskirjas on näitena välja toodud loetelu tegevusaladest, mis praeguste andmete põhisel võiksid potentsiaalselt kuuluda tööjõupuudusega tegevusalade loetellusse. Tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumitest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Loetelu kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus arvesse võtta ka muid aspekte lisaks andmepõhistele kriteeriumitele, nt lähtuvalt julgeoleku tagamise või väärkasutamise ennetuse vajadustest lähtuvalt.</p>

<p>mitmekesiseid lahendusi, sealhulgas paindlikumat välistööjõu kaasamist. Seetõttu teeme ettepaneku lisada nii põllumajandus kui ka toidutööstus valitsuse määrusega kehtestatava tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.</p> <p>Lisaks soovime avaldada toetust eelnõuga sätestatud muudatustele, mille puhul kehtestatakse erisus sisserände piirarvule, kaotatakse ära töötukassa loa nõue, tehakse erisus palgakriteeriumile ning muudetakse elamisloa arvu reguleerimine paindlikumaks. Need muudatused loovad paindlikuma ja konkurentsivõimelisema tööhõivekeskkonna, mis on ülioluline just põllumajanduse ja toidutööstuse ettevõtetele, kus hooajalisus, piirkondlik tööjõu nappus ja füüsiliselt nõudlik töö iseloom on saanud oluliseks piiranguks tööjõu leidmisel.</p>	
<p>Palgakriteeriumi erisus on põllumajanduse ja toidutööstuse jaoks samuti oluline paindlikkust suurendav meede. Eelnõus on ette nähtud, et välistöötajale makstav tasu peab olema vähemalt 80% Eesti keskmisest brutopalgast. Kuna sektori struktuur ja tegevusvaldkonnad on väga mitmekesised, on ka palgatasemed erinevad.</p> <p>OSKA raportist selgub muuhulgas, et kui keskmine brutokuupalk oli Eestis 2021. aastal 1548 eurot, siis enamikul põllumajanduse valdkonna põhikutsealadel oli keskmine palk sellest madalam², vaid loomaarstide ja kalurite puhul ületas palk keskmist. Toiduainetööstuse põhikutsealade võrdluses eristusid palgataseme suhtes teistest tootearendusjuhid, tootmisjuhid ja kvaliteedijuhid, kelle kuupalk palk ületas 2000 eurot. Nende keskmine palk oli üle kahe korra kõrgem kui pagaritel ja kondiitritel, toiduainetööstuse operaatoritel, töötlejatel ning tootevalmistajatel ja lihttöölistel.</p> <p>Kuna tööjõuvajadus on erinevatel ametikohtadel ja valdkondades varieeruv, ning ettevõtted vajavad erineva kvalifikatsiooni ja palgatasemega välistööjõudu, teeme ettepaneku sõnastada eelnõu punkt 7 ümber järgmiselt: „(I³) Tööandja on kohustatud maksma välismaalasele, kellele on antud elamisluba töötamiseks käesoleva seaduse § 181 lõike 8 alusel, tasu, mille suurus on vähemalt 80 protsenti Statistikaameti viimati avaldatud vastava tegevusala aasta keskmisest brutokuupalgast.“</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Eelnõu väljatöötamisel analüüsis SiM koostöös MKM-iga oskustööjõule loodava erisuse palgakriteeriumi võimalikke alternatiive. Läbiviidud analüüs näitas, et 0,8-kordne Eesti keskmise brutokuutasu nõue pakub kaalutletud kompromissi, võimaldades ühelt poolt tööjõupuudusega valdkonnas tegutsevatel ettevõtetel paindlikumatel tingimustel kaasata oskustööjõudu, kuid vältides samas bürokraatia suurenemist, reeglite keerukust, ulatuslikku halduskoormust ning palgamäära tõusu ametites ja valdkondades, kus keskmine töötasu on kõrgem. Samuti võimaldab palgakriteeriumi jätkuv kehtestamine tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Kuna 0,8-kordse Eesti keskmise palgamäära loogika tugineb juba kehtivas seaduses kasutatavale mudelile (nt kasvuettevõtetel on 0,8-kordne töötasu nõue), muudab see tööjõupuudusega tegevusala palganõude arusaadavaks ja hõlpsasti rakendatavaks nii tööandjatele, välistöötajatele kui ka haldusorganile. Samuti toetab see õigusselgust ja välistab erinevad tõlgendamisvõimalused. Ühtlasi võimaldab ühetaoline palgakriteerium standardiseeritud kontrolli ja menetlusi, vähendades väärkasutuse riske. Märkime, et 0,8-kordse palganõudega väheneb tööjõupuudusega ettevõtete jaoks palganõue mõõdukalt, vastates paremini</p>

² Statistikaameti andmed näitavad, et käesoleva aasta juunis oli keskmine brutokuupalk ca 2200 eurot, samal ajal põllumajanduses oli ca 1800 eurot.

<p>Kokkuvõtlikult saame Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja poolt avaldada toetust välismaalaste seaduse muutmise eelnõule, kuna see vähendab halduskoormust ja loob ettevõtetele võimaluse reageerida tööjõupuudusele kiiremini ja tõhusamalt.</p>	<p>oskustöötajate tegelikule palgale. Võrreldes valdkonna keskmise töötasuga täidab 0,8-kordne Eesti keskmine palganõue paremini eelnõu eesmärgi, kuivõrd valdava osa potentsiaalsete tööjõupuuduse tegevusalade puhul (praeguste andmete põhjal tööstuse ning laonduse ja veonduse tegevusalad) on valdkonna keskmine töötasu kõrgem kui Eesti keskmine. Märkime, et ka põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi tegevusalarühmade lõikes jääks valdkonna keskmine töötasu kohati kõrgemaks kui seda 0,8-kordne keskmine töötasu. Näiteks oli Statistikaameti andmetel kalapüügi ja vesiviljeluse tegevusala keskmine brutokuutasu 2024. aastal 1975 eurot, metsamajanduse ja metsavarumise tegevusala keskmine brutokuutasu 1819 eurot.</p>
<p>Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsioon Ermo Perolainen, info@eraa.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsioonile e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>1. Seaduse muutmise algatus on autoveosektori vaatest äärmiselt vajalik kuna tööjõu (autojuhtide) puudus on peamine ettevõtjate tegevust takistav ning konkurentsivõime mahajäämust põhjustav asjaolu, seda eriti rahvusvahelistel vedudel. Sellest tulenevalt eeldame, et autojuhid kuuluvad seaduseelnõuga loodava erisuse alla ehk tööjõupuudusega tegevusalade nimekirja. Seaduse muutmise plaanitav palgakriteeriumi erisus tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks on meie hinnangul põhjendatud ning mõistlik lähenemine, kuid kõigile valdkondadele sama Eesti keskmise palga järgi koefitsiendiga 0.8 miinimumi määramine ei võta arvesse tegevusalade töötasude erinevusi ega taga valdkonnasiseselt võrdset kohtlemist Eesti oma töötajate ning võõrtööjõu vahel. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku võtta palgakriteeriumi erisuse kehtestamisel aluseks sektori vastava ametikoha keskmine töötasu. Statistikaameti palgarakenduses on nimetatud ametlikud andmed olemas ning neid uuendatakse regulaarselt. Selline sektorite spetsiifika arvestav lähenemine oleks õiglane/võrdne kohtlemine kõigi töötajate suhtes ning vähendaks Eesti ettevõtjate mahajäämust rahvusvahelises konkurentsivõimes.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu muudatustega kehtestatakse volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus sätestada määrusega loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumidest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Loetelu kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus arvesse võtta ka muid aspekte lisaks andmepõhistele kriteeriumidele, nt julgeoleku tagamise või väärkasutamise ennetuse vajadustest lähtuvalt. Eelnõu seletuskirjas on näitena välja toodud loetelu tegevusaladest, mis praeguste andmete kohaselt võiksid potentsiaalselt kuuluda tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse ning veonduse ja laonduse valdkond kuulub potentsiaalsete tegevusalade loetelusse.</p> <p><u>Mitte arvestatud</u> Palgakriteeriumi ettepaneku osas selgitame, et muudatuste väljatöötamisel analüüsis SiM koostöös MKM-iga oskustööjõule loodava erisuse palgakriteeriumi erinevaid võimalikke variante. Läbiviidud analüüs näitas, et 0,8-kordne Eesti keskmise brutokuutasu nõue pakub</p>

	<p>kaalutletud kompromissi, võimaldades ühelt poolt tööjõupuudusega valdkonnas tegutsevatel ettevõtetel paindlikumatel tingimustel kaasata oskustööjõudu, kuid vältides samas bürokraatia suurenemist, reeglite keerukust, ulatuslikku halduskoormust ning palgamäära tõusu ametites ja valdkondades, kus keskmine töötasu on kõrgem. Samuti võimaldab palgakriteeriumi jätkuv kehtestamine tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Kuna 0,8-kordse Eesti keskmise palgamäära loogika tugineb juba kehtivas seaduses kasutatavale mudelile (nt kasvuettevõtetel on 0,8-kordne töötasu nõue), muudab see tööjõupuudusega tegevusala palganõude arusaadavaks ja hõlpsasti rakendatavaks nii tööandjatele, välistöötajatele kui ka haldusorganile. Samuti toetab see õigusselgust ja välistab erinevad tõlgendamisvõimalused. Ühtlasi võimaldab ühetaoline palgakriteerium standardiseeritud kontrolli ja menetlusi, vähendades väärkasutuse riske. Märkime, et 0,8-kordse palganõudega väheneb tööjõupuudusega ettevõtete jaoks palganõue mõõdukalt, vastates paremini oskustöötajate tegelikule palgale. Näiteks oli Statistikaameti palgarakenduse kohaselt 2024. aasta IV kvartalis bussi- ja trammijuhtide keskmine töötasu Eestis 1801 eurot ehk 12% kõrgem kui 80% 2024. aasta Eesti aasta keskmisest. Veoautojuhi 2024. aasta IV kvartali keskmine töötasu 2024. aastal oli 1462 eurot ehk 8,4% madalam, kui 80% 2024. aasta Eesti aasta keskmisest. Seega teatud ametite puhul on 0,8-kordne palgamäär kõrgem kui ametiala keskmine, teiste puhul jällegi madalam. Kuigi ametiala keskmine töötasu võib mitme ameti puhul tuua palganõude vähenemise, kaasneksid ametiala palganõudega mitmed negatiivsed mõjud. Märkime, et Statistikaameti avaldatavad andmed nende palgarakenduses ametite palkade kohta on ametite klassifikaatori IV taseme lõikes. Eelviidatud ametite klassifikaatoris on 436 ametirühma. Kui ametialade palkasid vaadelda veel tegevusalade lõikes, oleks erinevate kohaldatavate palgamäärade hulk väga ulatuslik. Seega suureneks oluliselt palganõude keerukus, reeglite keerukus, bürokraatia ning kaasneks ulatuslik halduskoormus. Samuti tekivad õigusselguse küsimused ning väärkasutuse riskid on</p>
--	--

	<p>arvestatavad. Võib eeldada, et menetlustähtjad pikenevad ning vajalikud on ulatuslikumad IT arendused. Märgime, et ka võrreldes valdkonna keskmise töötasuga täidab 0,8-kordne Eesti keskmine palganõue paremini eelnõu eesmärgi, kuivõrd valdava osa potentsiaalsete tööjõupuudusega tegevusalade puhul on valdkonna keskmine töötasu kõrgem kui Eesti keskmine. Näiteks oli laondust ja veondust abistavate tegevusalade brutokuutasu 2024. aastal 2300 eurot, seega 31% kõrgem kui seda 0,8-kordne 2024. aasta Eesti keskmine brutokuutasu määr.</p>
<p>2. Lisaks teeme veelkord ettepaneku üle vaadata keelenõude rakendamise vajadus rahvusvaheliste vedude autojuhtidele. Oleme varem vähemalt kaks korda sama ettepanekuga pöördunud ning põhjalikult selgitanud miks keelenõue ei ole rahvusvaheliste vedude autojuhtide puhul asjakohane. Rahvusvaheliste vedude autojuhid viibivad valdava osa ajast väljaspool Eestit. Mingi osa juhtidest ei käi üldse Eestis, sest nad teostavad vedusid teiste riikide vahel. Ka puhkamas ei käi nad Eestis, vaid oma koduriigis. Neid seob Eestiga ainult töötamine Eesti ettevõttes ning maksude maksmine Eesti riigile. Euroopa Liidu riikide vahel, kuid väljaspool Eestit töötamine on võimalus transpordisektori teenuste eksport kasvule pöörata, kuid ettevõtjad vajavad selleks võrdväärseid konkurentsitingimusi teiste EL riikide vedajatega. Tööjõu küsimus sh kolmandate riikide tööjõu kasutamise tingimused on siinkohal määrava tähtsusega.</p> <p>Toetame ja tervitame kõiki ettepanekuid, mis muudavad kolmandate riikide päritolu tööjõu värbamise tingimusi Eestis lihtsamaks, kiiremaks ja paindlikumaks. Dokumentide taotluste menetlemise kiirus ehk aeg on probleem, mis täna võõrtööjõu kasutamist märkimisväärselt pidurdab. See puudutab nii elamislubasid, viisasid kui lühiajalise töötamise registreeringuid (LTR). Mitu kuud töötamiseks vajalikke dokumente oodata tähendab, et Eesti ettevõtted jäävad võõrtööjõu turul konkurentsist sisuliselt kõrvale. Kehtivad seadused peaksid olema paindlikud ning võimaldama arvesse võtta muuhulgas erinevate valdkondade spetsiifikat.</p> <p>Rahvusvaheliste vedude autojuhtidele seadustes erisuste loomine peaks olema nende töö iseloomu arvestades igati põhjendatud. Nad ei tööta Eestis, nad ei puhka Eestis, nad ei too oma lähedasi Eestisse ega jää siia elama. Nad ei kasuta Eesti riigi teenuseid, ei</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Märgime, et eelnõu eesmärgiks on muuta VMS-i, et soodustada tööjõupuudusega tegevusalades tegutsevatel ettevõtetel paindlikumalt kaasata vajalikku välistööjõudu. Keelenõude muudatused väljuvad eelnõu skoobist.</p> <p>Sarnaselt varasemale tagasisidele selgitame, et VMS-i § 179 lõikes 3 sätestatud A2-tasemel keeleoskuse nõue laieneb välismaalasele, kes taotleb tähtjalist elamisluba töötamiseks ja kes on Eestis elanud töötamiseks antud tähtjalise elamisloa alusel vähemalt viis aastat. Eesti keele oskus on üks olulisemaid eeldusi, et ühiskonda sulanduda ja selles toimuvat mõista. Välismaalasele on riigikeele oskus vahend, et saavutada näiteks parem haridus ja töökoht. Keeleoskus on tähtis ka ühiskonnale, kui pidada silmas lõimumist ja eesti keele säilimist.</p> <p>Seadusandja on A2-tasemel keelenõudele loonud üksnes erisused, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusaktidest: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/36/EL (hooajatöötajate direktiiv), 2014/66/EL (ettevõtjasiseselt üleviidud töötajate direktiiv), 2016/801/EL (õpi- ja teadusrände direktiiv), 2021/1883 (Euroopa Liidu sinise kaardi direktiiv). Muude täiendavate erisuste loomist ei ole seadusandja pidanud põhjendatuks.</p> <p>Selgitame, et rahvusvaheliste autoveojuhtide puhul oleme nende töö iseloomu tähtjalise elamisloa menetluste puhul arvesse võtnud. Siiski peab silmas pidama, et tähtjaline elamisluba on välismaalasele antav luba Eestisse elama asumiseks ja Eestis elamiseks. Seadusandja soov on olnud toetada Eestisse elama asuvate välistöötajate ühiskonda sulandumist, mille puhul eesti keele oskus on</p>

<p>koorma haldus-, sotsiaal-, tervishoiusüsteemi, nad ei ole nn. migratsioonioht. Seetõttu ei põhjendatud ka varemmainitud keelenõue, samuti ei ole mõistlik Eesti riigil endale võtta ka nendele pensionikogumise ja -maksamise kohustust. Arvestades kriitilist olukorda tööjõuturul, kus Eestis ei ole piisavalt rahvusvahelisi vedusid teostavaid autojuhte, siis Eesti ettevõtjate toimetuleku ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline, et võõrtööjõu kaasamine ei oleks takistatud.</p>	<p>olulise tähtsusega. Eesti keele oskuse nõuet peab välismaalane tõendama, kui ta soovib pärast viit aastat oma elamisluba pikendada. Koos viisa ja lühiajalise töötamise registreerimise alusel töötamisega on seega välismaalasel kuus ja pool aastat, et omandada A2-tasemel eesti keel. Usume, et need rahvusvaheliste vedude autojuhid, kes taotlevad endale tähtajalist elamisluba töötamiseks ning kes kavatsevad seeläbi jääda Eestisse pikemaajaliselt elama ja tööle, leiavad ka võimaluse, et õppida selle perioodi jooksul vajalikul tasemel eesti keelt. Samuti märgime, et lühiajalise iseloomuga töö puhul on võimalik taotleda lühiajalise töötamise registreerimist ja viisat. Sellisel juhul ei kohaldu A2-tasemel keelenõue.</p>
<p>Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon Leho Verk, veea@veea.ee</p>	<p><i>Tagasiside edastatud Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioonile e-kirja teel 12.11.2025.</i></p>
<p>Eesti Väike-ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA) toetab eelnõus valitud suunda võimaldada väiksema halduskoormuse ja rahalise kuluga Eestis vajalike välismaalaste tööle asumist.</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u> Võtame teadmiseks, et toetate üldiselt eelnõu muudatuste eesmärki.</p>
<p>1. Tööjõupuudusega tegevusalade kehtestamine Eelnõus on sätestatud, et Vabariigi Valitsus võib kehtestada määrusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul kuni viieks aastaks loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest. EVEA hinnangul ei peaks nimetatud loetelu kehtestamine olema valitsuse õigus, vaid kohustus. Rohkem välismaa spetsialiste on Eesti majanduses vaja praegu ja lähiaegadel. Kui Riigikogu eelnõus toodud suuna heaks kiidab ja näeb ette loetelu kehtestamise tööjõupuudusega tegevusaladest, siis oleks siseministril koheselt vaja esitada vastav ettepanek, et valitsus saaks täita talle seadusega antud ülesande. Omaette teema on valitsuse kaalutusõiguse piiramine kriteeriumitega, mille alusel tööjõupuudusega tegevusalasid sinna loetellu nimetatakse. Eelnõu kohaselt arvestatakse tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel vähemalt: 1) kutseseaduse § 6 lõikes 2 nimetatud asutuse avaldatud tööjõuvajaduse prognoosi EMTAK-i tegevusala lõikes; 2) Statistikaameti viimati avaldatud ettevõtete aastast müügitulust müügitulu osatähtsust mitteresidentidele EMTAK-i tegevusala lõikes; 3) Statistikaameti viimati avaldatud EMTAK-i tegevusala aasta keskmist brutokuupalka.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu muudatustega kehtestatakse volitusnorm, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus sätestada määrusega loetelu tööjõupuudusega tegevusaladest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 12). Võimalus tööjõupuudusega tegevusalade loetelu kehtestada annab riigile paindlikkuse sihipäraselt töörännet suunata, vastavalt majanduse, tööturu ja ühiskonna laiematele vajadustele. Selgitame, et tööjõupuudusega tegevusalade loetelu väljatöötamisel lähtutakse ennekõike andmepõhistest kriteeriumitest (eelnõu § 1 punkti 12 muudatus, millega täiendatakse VMS-i § 181 lõikega 13). Loetelu kehtestamisel võib Vabariigi Valitsus arvesse võtta ka muid aspekte lisaks andmepõhistele kriteeriumitele, nt julgeoleku tagamise või väärkasutamise ennetuse vajadustest lähtuvalt. See annab riigile hoovad ja paindlikkuse loetelu kehtestamisel arvestada ka muude riigi kui terviku seisukohast oluliste aspektidega. Palgakriteeriumi nõude osas selgitame, et eelnõu väljatöötamisel on lähtutud sellest, et lisatööjõud suurendaks ettevõtete tootlikkust, st välistööjõu teadmised-oskused täiendaksid,</p>

Siin on probleemiks, et kui juba need kriteeriumid kehtestada, siis need tuleks loetleda ammendavalt ja valitsusel ei tohiks olla võimalik kasutada täiendavaid kriteeriume. See suurendaks õigusselgust. Kui on veel mõni oluline kriteerium, mida peaks arvesse võtma, siis tuleks see eelnõus sätestada. Kaaluda võiks näiteks tingimust, et tegevusala töökohti ei ole võimalik tehniliselt või mõistlike kuludega automatiseerida ega robotiseerida.

Samuti on problemaatiline keskmise brutokuupalga kriteerium. Kui tegemist on tööjõupuudusega tegevusalade määramisega, siis on vaja silmas pidada, et kõrgem palgatase suurendab Eesti spetsialistide huvi selles valdkonnas töötada ja see vähendab tööjõupuudust sellistel tegevusaladel. Kõrgem tööjõupuudus tekib pigem valdkondades, kus Eesti haridussüsteem ei valmista piisavalt ette vastavaid spetsialiste või palgatase on nii madal, et Eesti töötajatel puudub huvi oma oskusi seal rakendada. Eesti hariduspoliitika peaks eelkõige olema suunatud sellele, et valmistada ette kohalikke kõrge lisandväärtuse loomise võimega spetsialiste kas Eesti või välismaa haridusasutustes. Ei ole mõistlik loota kõrgepalgaliste töökohtade täitmisele valdavalt välismaa spetsialistide poolt, kui väiksema töötasuga töö tegemine jääb kohalike võimaluseks. Just vastupidi, kõrge lisandväärtusega töö tegemist abistavad madalama palgaga töökohad oleks kohaliku tööjõu huvi puuduse korral vaja täita vastavate välismaa oskustöötajatega, kelle ootused palga osas on kohalikega võrreldes väiksemad. Hetkel takistab seda kehtestatud palgakriteerium.

Probleemina saab ka esile tuua selle, et sisuliselt on kehtivas välismaalaste seaduses eelnõus tooduga võrreldes samasisuline volitusnorm olemas. Seaduses on sätestatud, et tähtajalise elamisloa töötamiseks võib anda ilma Eesti Töötukassa loa nõuet täitmata töötamiseks valdkonnas, milles on Eestis vaja vähendada tööjõupuudust ning võtta Eestisse tööle vajalike teadmiste ja oskustega välismaalasi, et soodustada Eesti majanduse, teaduse, hariduse või kultuuri arengut. Loetelu valdkondadest, milles on tööjõupuudus, võib kehtestada Vabariigi Valitsus korraldusega kuni kaheks aastaks. Seega oleks eelnõus toodud mudeli asemel võinud koostada valitsuse korralduse eelnõu, kus valitsusel on lai kaalutusõigus tööjõupuudusega valdkondade kehtestamiseks. Seaduse muutmist oleks ainult vaja selleks, et nõuda tasu maksmist, mille suurus oleks vähemalt 80% Eesti keskmisest palgast.

mitte ei asendaks kohalike töötajate omi. Samuti on arvestatud vajadusega kaitsta Eesti tööjõuturgu. Palgakriteeriumi nõue aitab tagada tööturu kaitse ning takistada majanduslikku dumpingut. Selgitame, et selleks et soodustada oskustööjõu kaasamist kehtestatakse samas eelnõuga tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks soodsam palgakriteerium, kui seda tavapärase töörande puhul: tööandja on kohustatud välismaalasele maksma vähemalt 80% Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast (Eesti keskmise brutokuupalga asemel).

Kehtivas VMS-is sätestatud tööjõupuudusega valdkondade erisuse osas selgitame, et see erisus näeb ette küll ette palgakriteeriumi soodustuse (valdkonna keskmine töötasu) ja erisuse Töötukassa loa nõudest, kuid mitte sisserände piirarvu kohaldamisest. Eelneva tõttu ei toeta kehtiv tööjõupuudusega valdkondade eriregulatsioon piisavalt vajaliku välistööjõu kaasamist, kuna sisserände piirarvu täitumisel ei ole ka tööjõupuudusega valdkondadesse võimalik välistööjõudu tuua. Samuti ei toeta kehtiv valdkonna keskmise töötasu nõue selle eriregulatsiooni eesmärgi saavutamist. Kuigi valdkonna keskmise palga maksmise nõue kehtestati eesmärgiga soodustada tööjõupuudusega valdkondades välistööjõu värbamist, võib see tegelikkuses oskustööjõu värbamist pärssida. Mitme potentsiaalse tööjõupuudusega tegevusala puhul on valdkonna keskmine palk oluliselt kõrgem kui Eesti keskmine palk. Näiteks elektrienergia valdkonna keskmine palk eelmisel aastal oli 2697 eurot ehk 36% kõrgem kui Eesti keskmine palk. Masinate ja seadmete tootmise valdkonna keskmine palk 2024. aastal oli 2322 eurot ehk 17% kõrgem kui Eesti keskmine palk. Seega, kuigi tegemist on tegevusaladega, kus on tööjõupuudus, tuleks valdkonna keskmise palga nõude puhul teatud valdkondades oskustööjõu värbamiseks maksta välismaalasele keskmisest palju kõrgemat palka, samas kui oskustöötajate keskmised palgad on sageli Eesti keskmisest madalamad. Näiteks oli Statistikaameti andmetel 2024. aastal oskus- ja käsitöölise keskmine brutokuupalk Eestis 1541 eurot, seadme- ja masinaoperaatorite keskmine palk 1572 eurot. Eelnevast tulenevalt on vajalik ka

	<p>palgakriteeriumi põhimõtte muutmine tööjõupuudustega tegevusaladele. Märgime, et lisaks piirarvu erisusele ja palgakriteeriumi muutmisele on eelnõus ka mitmeid muid muudatusi võrreldes kehtiva tööjõupuudusega valdkonna erisusega.</p>
<p>2. Välismaalaste seaduse terviklikum muutmine</p> <p>Välismaalaste seadus tervikuna on ühiskonnas toimunud muutuste tõttu jäänud ajale jalgu ning seaduses järjepidevate muudatuste tegemise tulemusel muutunud raskesti arusaadavaks. Seetõttu oleks vaja seadust olulisel määral kohendada.</p> <p>EVEA hinnangul oleks välismaalaste seaduses tervikuna vaja vähendada palgakriteeriumi suurust ja kaotada täielikult Eesti Töötukassa loa nõue. Viimastel aastatel toimunud järsk keskmise palga kasv omab olulist mõju välismaalastest töötajatele, kelle peamine eesmärk Eestis töötamisel on teenida raha oma kodumaal elamise või tarbimise jaoks. Sealset elukallidust silmas pidades on näiteks 80% Eesti keskmisest palgast üldjuhul nende jaoks hea teenistus. Välismaalaste seaduses on samuti probleemiks, et seal on liiga palju erisusi välismaalaste töötamise puhul. Ei ole vaja erinevaid reegleid tippspetsialistele, iduettevõtte ega kasvuettevõtte töötajatele. Seaduse reeglite ühtlustamise tulemusel kaob vajadus erisuste kehtestamiseks tööjõupuudusega valdkondadele või tegevusaladele. Samuti ei oleks vaja erinevaid regulatsioone Eestis lühiajalise töötamise registreerimiseks ega tähtajalise elamisloaga lühiajaliseks töötamiseks. Erinevatel aegadel välismaalaste seaduse muudatustega kehtestatud reeglid tuleks nüüd põhjalikult üle vaadata ja analüüsi tulemusel neid võimalikult palju ühtlustada.</p> <p>Ka kehtestatud sisserände piirarvu regulatsioon ei täida enam oma eesmärki. Eelnõu seletuskirja kohaselt moodustasid erisuste tõttu 2024. aastal sisserände piirarvu alt välja antud elamisload 19% kõikidest VMS-i alusel välja antavatest tähtajalistest elamislubadest erinevate reisi eesmärkide lõikes (2024. a anti VMS-i alusel välja 6137 tähtajalist elamisluba, millest 1177 sisserände piirarvu arvestusega). Lisaks ei arvestata sisserände piirarvu alla elamislube, mis on antud rahvusvahelise kaitse seaduse alusel (st sõjapõgenikud) ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse alusel (EL-i kodanikud ja nende pereliikmed). Siit saab järeldada, et sisserände piirarv on tegelikult oma reguleeriva rolli minetanud praktiliselt kõigi elamisloa taotlemise põhjuste lõikes (töötamine, ettevõtlus, kaalukas riiklik huvi,</p>	<p><u>Teadmiseks võetud</u></p> <p>Nõustume, et kehtiv töörande regulatsioon on killustunud ning vajab tervikuna ülevaatamist, et tagada selle jätkusuutlikkus ja lihtsus. Ränderegulatsiooni terviklikku ülevaatamist analüüsitakse edaspidi.</p>

<p>välisleping) ja seda on vaja kas kordades suurendada või hoopis ära kaotada. Muudatuse tulemusel kaoks vajadus keeruka erandite mudeli järele, mille kohaselt on võimalik välismaalastel Eestis elada ja töötada väljaspool piirarvu ulatust. Piirarvu eesmärk ei peaks olema kaitsta Eesti tööjõuturgu odava välistööjõu eest ning seda ei ole vaja kohaldada eelkõige liht- ja oskustöötajate Eestisse toomisel. Odava välistööjõu eest kaitseb välismaalaste seaduses kehtestatud palgamäär.</p>	
Sotsiaalkindlustusamet	<i>Tagasiside edastatud Sotsiaalkindlustusametile e-kirja teel 14.11.2025.</i>
<p>Nõustume eelnõu seletuskirjas tooduga, et kavandatud muudatusel on teatav mõju ka SKA töökoormusele. Samas tuleb arvestada, et reeglina on inimesed erineva tausta ja vajadustega, mistõttu on tänaste andmete pinnalt keeruline täpset mõju prognoosida. Võttes arvesse, et inimeste vajadused võivad ajas muutuda, siis ei pruugi sisserändajate ja nende pereliikmete vajadused piirduda ainult mõne universaalse toetuse ja hüvitistega, vaid võivad laieneda ka teiste avalike teenuste tarbimisele.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu seletuskirja mõjude kirjeldust vastavalt täiendatud.</p>
<p>Tervisekassa Engli Smitt, engli.smitt@tervisekassa.ee</p>	<i>Tagasiside edastatud Tervisekassale e-kirja teel 04.11.2025 ja 14.11.2025.</i>
<p>Eelnõus ei ole hinnatud muudatustega kaasnevat mõju Tervisekassale. Tervisekassa kuulub Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse. Hindamata on, kuidas mõjutavad eelnõus toodud sihtgruppide ravikulud Tervisekassa eelarvet. Jätame eelnõu eelnevalt nimetatud põhjusel kooskõlastamata.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu seletuskirja kulude kirjeldust täiendatud Tervisekassale kaasneva mõju osas.</p>